

ALFRED DE MUSSET

ŽIBINTAS

Trijų veiksmy komedija

Iš prancūzų kalbos vertė

ANTANAS GUDELIS

VEIKĖJAI

ANDRĖ, notaras

ŽAKLINA, jo žmona

KLAVAROŠAS, dragūnų karininkas

FORTŪNIJAS, GIJOMAS, LANDRI – klerkai

TARNAITĖ MADLENĖ

SODININKAS

Veiksmas vyksta mažame miestelyje

PIRMAS VEIKSMAS

Pirmoji scena

(Miegamasis)

(Žaklina lovoje. Įeina André)

ANDRÉ. É-ei, žmona! Ei, Žaklina! Ei-é-ei! Žaklina, žmona! Velniai rautų tą miegalę! É-ei, žmona, kelkitės. Opa-opa! Kelkitė, Žaklina! Kaip ji miega! Opa, opa, opa! Ei, ei, ei! Žmona, žmona, žmona! Tai aš, André, jūsų vyras, turiu pasikalbėt su jumis apie rimtus dalykus. Eei, ei! Pst pst! Brm brm brm! Pst! Žaklina, ar jūs negyva? Jeigu tučtuojau nesikelsite, aš jus apipilsiu vandeniu.

ŽAKLINA. Kas yra, mano drauguži?

ANDRÉ. Dėl dievo – galų gale! Ar nustosite rąžytis? Ką jau ką – miegoti jūs sugebate. Klausykite, ką jums pasakysiu. Vakar vakare mano klerkas Landri...

ŽAKLINA. O viešpatie, tokią ankstybę. Ar sukvailiojote, ponas André, kad žadinat be jokio reikalo? Susimildamas, eikit dar pamiegot. O gal apsirgot?

ANDRÉ. Nei sukvailiojau, nei apsirgau ir žinau, ką darau, jus pažadinęs. Aš turiu su jumis pakalbėti. Pasistenkit iš pradžių mane išklaudyti, o paskui man atsakyti. Tad štai kas nutiko, Landri, mano klerkui, jūs gerai jį pažįstat...

ŽAKLINA. Būkit geras, kelinta dabar valanda?

ANDRÉ. Šešta ryto. Atidžiai klausykitės, ką jums pasakysiu. Čia nėra nieko linksma ir aš nematau, dėl ko juoktis. Mano ir jūsų garbė, ponija, ir galbūt mudviejų gyvenimas priklausys nuo šito mūsų pasiaiškinimo. Landri, mano klerkas, šią naktį matė...

ŽAKLINA. André, sakykit iš karto, jeigu sergate. Kam daugiau, jei ne man, rūpintis ir slaugyti tave, mano brangusis?

ANDRÉ. Sakau jums, kad jaučiuosi gerai. Jūs galite mane išklaudyti?

ŽAKLINA. O dieve, jūs mane gąsdinat. Gal mus apvogė?

ANDRÉ. Ne, mūsų neapvogė. Sėskitės čia, lovoje, ir klausykite abiem ausim. Mano klerkas Landri ką tik mane pažadino ir įteikė vieną darbą, kurį buvo apsiėmęs užbaigti šią naktį. Jis buvo mano kontorėj...

ŽAKLINA. Panele švenčiausia! Esu tikra, kad su kuo nors susikivirčijot kavinėje, kurioje vis lankotės.

ANDRÉ. Ne ne, aš su niekuo nesikivirčijau ir man nieko neatsitiko. Jūs nenorite manęs klausyti? Aš sakau, kad mano klerkas šiandakt matė, kaip pro jūsų langą įlindo vyriškis.

ŽAKLINA. Iš jūsų veido spėju, kad prasilošėte kortomis.

ANDRÉ. Žmona, ar apkurtote? Jūs turite meilužį, ponias. Aišku? Apgaudinėjat mane. Kažkoks vyriškis šią naktį įlindo į mūsų namus. Ką tai reiškia?

ŽAKLINA. Būkit geras, atidarykit langines.

ANDRÉ. Štai, atidariau. Žiovausite po pietų: dėkui dievui, to jūsų mokyti nereikia. Saugokitės, Žaklina. Aš esu gero būdo ir labai rūpinausi jums. Draugavau su jūsų tėvu ir man esate beveik tiek pat duktė, kiek ir žmona. Ateidamas nusprendžiau elgtis švelniai, matote, kad taip ir darau, nes, prieš pasmerkdamas, kreipiuosi į jus ir suteikiu galimybę gintis bei ryžtingai pasiaiškinti. Jeigu nenorėsite – saugokitės! Mieste kariuomenės įgula ir jūs – teatleidžia man dievas – matote daugybę husarų. Jūsų tylėjimas gali patvirtinti įtarimus, kurie man jau seniai bręsta.

ŽAKLINA. Ak, André, jūs manes nebemylit. Ir veltui dangstote maloniais žodžiais tą mirtiną šaltumą, kuriuo pavirto šitokia meilė. Taip dar nėra buvę: tokiu tonu nesate kalbėjęs ir nebūtumėt manęs kaltinęs dėl kažkieno žodžio, manęs pačios netgi neišklausęs. Dėl vieno žodžio nebūtų lyg šešėlis pradingę dveji metai ramybės, meilės ir laimės. Bet ką ten! Jus valdo pavydas – abejingumo šaltis jam ilgainiui atvėrė jūsų širdį; ką bekalbėt – pats nekaltumas ir tas jums atrodytų kaltas. Jūs manęs nebemylite, jeigu kaltinat mane.

ANDRÉ. Gerai, Žaklina, apie tai nėra ko kalbėti. Mano klerkas Landri matė vyriškį...

ŽAKLINA. O viešpatie, aš gi puikiai girdėjau! Manote, aš tokia šarka, kad be perstojo man tai kalate į galvą? Tokios kankynės neįmanoma pakęsti.

ANDRÉ. Tai kodėl jūs neatsakot?

ŽAKLINA. (*Verkdama*) Viešpatie dieve! Kokia aš nelaiminga, kas su manim bus? Dabar aš suprantu – jūs norite mano mirties ir padarysite man viską, kas patiks; jūs – vyras, aš – moteris, jėga jūsų pusėje. Atsiduodu likimui; aš to ir laukiau; pateisinti savo žiaurumui jūs griebsitės pirmo pasitaikiusio preteksto. Man belieka tikrai išvažiuoti iš čia; išeisiu su dukrele į vienuolyną, į tyrus, jeigu tai įmanoma; o prisiminimą apie tas dienas, kurių nebebus, išsinešiu su savim ir išsaugosiu širdy.

ANDRÉ. Žmona, žmona! Dėl dievo ir visų šventųjų – nejaugi jūs iš manęs tyčiojatės?

ŽAKLINA. Ak, štai kas! Argi čia jūs rimtai kalbate?

ANDRÉ. Ar aš rimtai kalbu? O dieve! Mano kantrybė išseko ir nežinau, kodėl nevedu jūsų į teismą.

ŽAKLINA. Į teismą?

ANDRÉ. Taip, į teismą. Jūs kaip mulė – kiekvieną išvesit iš kantrybės, nesu niekad matęs tokios užsispyrėlės.

ŽAKLINA. (*Pašokdama iš lovos*) Jūs matėte žmogų, lipantį pro langą? Jūs pats jį matėt, pone, – taip ar ne?

ANDRÉ. Savo akimis aš nemačiau.

ŽAKLINA. Nematėte savo akimis ir norite mane vesti į teismą.

ANDRÉ. Taip, prisiekiu dangumi, jei neatsilaikysit.

ŽAKLINA. Ar žinote, ponas André, vieną dalyką, kurį mano senelė sužinojo iš savosios? Kai vyras tiki žmona, jis apkalbų nepaiso, o kai viską žino iš tikrųjų, į žmoną kreiptis nebėra reikalo. Kai dvejoji – išsiaiškink, kai trūksta įrodymų – tylėk, o kai nieko negali įrodyti – vadinasi, klysti. Na, eime, eime iš čia!

ANDRÉ. Tai jūs šitaip?

ŽAKLINA. Taigi, šitaip. Eikite, aš paskui jus.

ANDRÉ. Ir kurgi aš turėčiau eiti tokiu laiku?

ŽAKLINA. Į teismą.

ANDRÉ. Bet, Žaklina...

ŽAKLINA. Eikite, eikite – nereikia švaistytis tuščiais grasinimais.

ANDRÉ. Palauk, nueisim. Apsiramink truputį.

ŽAKLINA. Ne. Jūs vedate mane į teismą ir aš noriu eiti tuojau pat.

ANDRÉ. Kaip tu pasiteisinsi? Sakyk man dabar.

ŽAKLINA. Ne, čia aš nenoriu nieko kalbėti.

ANDRÉ. Kodėl?

ŽAKLINA. Todėl, kad aš noriu eiti į teismą.

ANDRÉ. Jūs išvargsite mane iš proto, atrodo, kad aš kliežiu. Viešpatie dieve, pasaulio sutvėrėjau, - aš juk apsirgsiu! Kaip? Kodėl? Ar tai įmanoma? Aš gulėjau savo lovoje, miegojau ir sienos gali paliudyti, kad neturėjau jokių piktų kėslų. Mano klerkas Landri, šešiolikmetis berniukas, kuris niekada nieko nėra apkalbėjęs, nuoširdžiausias vaikas, - jis visą naktį perrašinėjo inventoriaus aprašą ir pamatė, kaip pro langą įlipo vyriškis; Landri man tai pasako, aš apsivelku chalata, ateinu pas jus draugiškai ir teprašau paaiškinti, ką visa tai reikštų, o jūs imate plūstis. Vadiniate mane bepročiu, netgi šokate iš lovos, griebiate mane už gerklės! Ne, to protas neišneša; po to aš nepajėgsiu atlikti nė menkausio sudėties veiksmo. Žaklina, žmonele, štai kaip jūs su manim elgiatės.

ŽAKLINA. Koks jūs apgailėtinas!

ANDRĖ. Bet galų gale, mano brangute, negi tau sunku atsakyti? Ar tiki, kad aš galėčiau manyti, jog tu man tikrai neištikima? O dieve, tau tereikia pasakyti žodį – kodėl tu nenori jo išstarti? Gal koks vagis lindo pro mūsų langą – šis kvartalas ne iš saugiųjų ir būtų ne pro šalį persikraustyti kitur. Labai jau nepatinka man tie kareiviai, mano gražuole, mano brangenybe. Kad ir kur mes eitume – pasivaikščiok, į spektaklį ar pokylį, netgi savo namuose negali nuo jų atsikratyti, atveriu burną tau ką pasakyti ir žvilgsnis kliūva už jų antpečių, o ilgas lenktas kardas ims painiotis man tarp kojų. Ir kas žino, kur nuves jų įžūlumas – ar nepradės jie karstyti pro mūsų langus? Gerai matau, kad tu čia niekuo dėta, ir kad ne tu juos skatini, bet šitie niekšai gali bet ką iškrėsti. Na, pakaks, duokš ranką; tu nepyksti ant manęs, Žaklina?

ŽAKLINA. Be abejo, pykstu. Grasinti man teismu! Gražiai jus sutiks mama, viską sužinojusi!

ANDRĖ. Nesakyk jai, mano vaikute. Kam reikia kitiems žinoti apie mūsų mažyčius nesutarimus? Tai tik keli menki debesėliai, kurie akimirkai užklysta į dangų, palikdami jį dar ramesnį ir tyresnį.

ŽAKLINA. Gerai! Štai mano ranka.

ANDRĖ. Negi aš nežinau, kad tu mane myli? Argi aš tavim akiai netikiu? Argi per šiuos dvejus metus aš nesulaukiau iš tavęs visų įrodymų, kad visa priklausai man, Žaklina? Tas langas, apie kurį kalbėjo Landri, ne visai į tavo kambarį; perėjus galeriją, galima iš ten patekti ir į sodą, aš labai nenustebčiau, jeigu mūsų kaimynas ponas Pjeras būtų užsigeidęs palandžioti po mano vaismedžius. Na, palauk! Dar šį vakarą nusiųsiu pasergėti mūsų sodininką, o alėjoj liepsiu padėti vilkų spąstus; ryt abu turėsime juoko.

ŽAKLINA. Aš mirštu iš nuovargio, jūs prižadintot visai ne laiku.

ANDRĖ. Miegok, miegok, mano brangute, aš išeinu. Aš palieku tave. Lik sveika ir nebegalvosim apie tai. Matai, mano vaike, aš nė nebandau ko nors ieškoti tavo kambariuose, netgi spintos neatidarau, aš tikiu tavo žodžiu. Man rodos, tave šimtąkart daugiau myliu po to, kai tave be reikalo įtariau ir patyriau esant nekaltą. Netrukus viską atitaisysiu; mes važiuosime į kaimą ir aš tau nupirksiu dovaną. Sudie, sudie, mes dar pasimatysim.

(Jis išeina. Likusi viena, Žaklina atidaro spintą, kur tupi kapitonas Klavarošas)

KLAVAROŠAS. *(Lįsdamas iš spintos)* Fu!

ŽAKLINA. Greičiau išeikit! Mano vyras pavyduliauja; jus matė, bet nepažino; daugiau čia nebeateikite. Kaip jūs ten jautėtės?

KLAVAROŠAS. Geriau ir būti negali.

ŽAKLINA. Mes negalime gaišti laiko. Ką gi mums daryti? Mums reikia matytis taip, kad niekas nepastebėtų. Ką nuspręsimė? Šį vakarą tenai budės sodininkas; savo kambarine aš nepasitikiu, o kur kitur eiti neįmanoma, nes tokiam miestelyje viskas kaip ant delno. Jūs apdulkėjęs ir, atrodo, šlubuojate.

KLAVAROŠAS. Susimušiau ir kelj, ir galvą. Kardo rankena įsispraudė tarp šonkaulių. Uch! Atrodo, lyg mane būtų perleidę per ginas.

ŽAKLINA. Grįžęs namo, sudeginkit mano laiškus. Jeigu juos atras – aš žuvusi, mano motina uždarytų mane į vienuolyną. Klerkas Landri jus matė – atsiims už tai iš manęs. Ką daryti? Ko griebtis? Atsakykite! Jūs mirtinai išblyškęs.

KLAVAROŠAS. Buvau nepatogiai atsitūpęs, kai užtrenkėt spintos duris – taip ir tupėjau visą valandą lyg koks gamtos mokslo eksponatas stiklainyje su spiritu.

ŽAKLINA. Na gerai, tai ką darysim?

KLAVAROŠAS. Nesunku sugalvoti.

ŽAKLINA. Bet ką?

KLAVAROŠAS. Nežinau, nors tai labai paprasta. Manote, man tai pirmas kartas? Bet aš nebeturiu jėgų, duokite man stiklinę vandens.

ŽAKLINA. Man atrodo, kad mums geriausia būtų matytis fermoje.

KLAVAROŠAS. Kas per įkyrūs padarai tie žmonių vyrai, kai jie atsikelia! Pažiūrėk, kokia manoji uniforma – gražiai aš atrodysiu parade! (*Gerai*) Ar nėra kur šukų? Velniai mane griebtų! Tose dulkėse reikėjo siaubingos ištvėmės, kad susilaikytum nečiaudėjęs.

ŽAKLINA. Štai mano tualetinis staliukas, imkite, ko jums reikia.

KLAVAROŠAS. (*Šukuodamasis*) O ko mums eiti į fermą? Juk apskritai jūsų vyras gana švelnaus būdo. Negi šie naktiniai apsireiškimai įprastas dalykas?

ŽAKLINA. Dėkui dievui, ne. Aš dar visa tebevirpu. Bet supraskite: kol jo galvoje suksis tokios mintys kaip dabar, visi įtarimai kris ant jūsų.

KLAVAROŠAS. Kodėl ant manęs?

ŽAKLINA. Kodėl? Aš nežinau... bet man rodos, taip turėtų būti. Tiesa, Klavarošai, yra keistas dalykas, ji lyg šmėkla – nujauti ją, bet paliesti negali.

KLAVAROŠAS. Cha! Tiktai seneliai ir taikos teisėjai kalba, kad viskas paaiškėja. Man jie remiasi išvada, esą, kas negirdėta – tas nežinoma, vadinasi, to ir nėra. Atrodytų, kad aš pasakiau kvailystę, bet jūs pagalvokit ir pamatysite, kad tai tiesa.

ŽAKLINA. Jūsų valia. Tik štai rankos dreba ir ima tokia baimė, kad jokia liga nebaisi.

KLAVAROŠAS. Kantrybės. Tuoju viskas bus gerai.

ŽAKLINA. Ką? Išeikite, jau visai prašvito.

KLAVAROŠAS. O dieve, kokia jūs ūmi! Ir graži, kaip įbaugintas angelas. Pagalvokite truputį, sėskite ir aptarsime mūsų reikalus. Atrodau beveik padoriai, viską susitvarkiau. Na ir baisi ta spinta, menkas malonumas atsidurti tarp jūsų apdarų.

ŽAKLINA. Nesijuokit, jūs mane gąsdinat.

KLAVAROŠAS. Tai štai, brangioji, paklauskite, aš jums išdėstysiu savo principus. Kai kelyje sutinki kažką panašaus į kenksmingą gyvulį, vadinamą pavydžiu vyru...

ŽAKLINA. Ach, Klavarošai, nors mane gerbkite!

KLAVAROŠAS. Aš jus įžeidžiau? (*Apkabina ją*)

ŽAKLINA. Bent jau kalbėkit tyliau.

KLAVAROŠAS. Yra trys būdai išvengti visų nepatogumų. Pirmasis būdas – išsiskirti, bet mes to visai nenorime.

ŽAKLINA. Numirsiu iš baimės.

KLAVAROŠAS. Antrasis, be abejo, geriausias – nieko nepaisyti, o prireikus...

ŽAKLINA. Na?

KLAVAROŠAS. Ne, ir šis būdas netinka. Jūsų vyras plunksnos žmogus, nevalia traukti špagos. Vadinasi, reikia rasti žibintą.

ŽAKLINA. Žibintą? Ką jūs turite galvoje?

KLAVAROŠAS. Taip mes pulke vadinam kokį aukštą padorios išvaizdos vyruką, kuriam prireikus pavedama nešti šaliką arba skėtį: kai dama pakyla šokti, jis oriai sėdasi jos kėdėn ir ją seka minioje melancholišku žvilgsniu, žaisdamas jos vėduokle; jis paduoda ranką, kai ji žengia iš savo ložės, ir didžiudamasis stato ant atramos stiklinę, iš kurios ji gėrė; lydi ją į pasivaikščiojimą, vakarais garsiai skaito knygas; be paliovos sukasi aplink ir užpila ją banaliais komplimentais. Jeigu kiti jo dama žavisi – jis didžiuojasi, jeigu ją įžeidinėja – jis už ją kaunasi. Jeigu ant sofos nėra pagalviuko, jis kūlvirsčiais puola jo atnešti, nes pažįsta ir namus, ir jų gyventojus; jis pats jau yra aplinkos dalis ir vaikšto koridoriais, rasdamas kelią tamsoje. Vakare su tetomis jis lošia kortomis reversi ir piketą. Jis gudriai ir lanksčiai apgaudinėja vyrą ir veikia sukelia neapykantą. Jei gražuolė trokšta kur nors praleisti vakarą – jis jau iš pat ryto, švariai nusiskutęs, nuo vidurdienio laukia aikštėje arba ant kelio ir iš anksto užima kėdes, padėdamas ant jų savo pirštines. Paklauskite, ko jis slankioja iš paskos kaip šešėlis – jis nieko nežino ir negalės nieko atsakyti. Žinoma, dama kartais padrąsina jį šypsena arba šokdama valsą paduoda pirštų galiukus, kuriuos jis meiliai spaudžia; jis kaip tie kilmingi didikai, kurie turi garbingą postą ir kviečiami į iškilmes; bet kabineto durys jiems uždarytos – jis ne jiems.

Žodžiu, jam skiriamas palankumas pasibaigia ten, kur prasideda tikrasis palankumas – moteris tik jo akims, bet ne jo geismams. Už šio patogaus manekeno slypi tikroji laimė, jis dangsto tai, kas vyksta namuose. Jei vyras pavyduliauja – tai kaltas jis, jei sklinda paskalos – tai apie jį; tai prieš jo nosį vieną gražų rytą užtrenks duris, jeigu liokajai naktį išgirs kažką vaikstant ponios miegamajame, ne ką kitą, o jį seka slaptomis; jo laiškus, kupinus pagarbos ir švelnumo, atplėšia anyta; jis ateina, jis vaikšto, jis neduoda ramybės – jam niekas netrukdo, tai jo amatas; juo ir dangstosi atsargusis meilužis ir jo nekaltoji draugė; pasislėpę už nepermatomos uždangos, jie šaiposi iš jo ir iš smalsulių.

ŽAKLINA. Negaliu susilaikyt nesijuokusi, nors visai nesinori juoktis. Tiktai kodėl taip keistai vadina šį personažą – žibintas?

KLAVAROŠAS. Na jau! Todėl, kad jis šviečia ten, kur...

ŽAKLINA. Aišku aišku, aš jus suprantu.

KLAVAROŠAS. Klausykit, brangioji, ar nėra tarp jūsų draugų kokio geraširdžio, galinčio atlikti šį svarbų vaidmenį, kuris, beje, turi savotiško žavesio? Ieškokit, žiūrėkit, pagalvokit apie tai. (*Žiūri į savo laikrodį*) Jau septinta – turiu jus palikti. Šiandien budžiu.

ŽAKLINA. Bet, Klavarošai, iš tikrųjų aš tokio nepažįstu, be to, griebtis tokios apgavystės man pritrūksta drąsos. Tik pagalvokit – vilioti jaunuolį, gundyti, teikti jam vilčių, ko gero, net sužadinti meilę ir tyčiotis iš jo kančių. Jūs man siūlote nedorą dalyką.

KLAVAROŠAS. Gal norite, kad jūsų netekčiau? Argi nesuprantate, jog dabar, kai mus užklupo tokia bėda, reikia žūt būt nukreipti įtarimus į šalį?

ŽAKLINA. Kodėl jie turi kristi ant kito?

KLAVAROŠAS. Kažkur jie turi kristi. Įtarimai, mano brangioji, pavydaus vyro įtarimai neplevens ore – jie ne kokios kregždės. Anksčiau ar vėliau jiems tenka nusileisti ir visų geriausia iš anksto jiems paruošti lizdą.

ŽAKLINA. Ne, aš negaliu, iš tikrųjų. Juk tuomet aš rimtai susikompromiuočiau.

KLAVAROŠAS. Jūs teikiatės juokauti? Argi prireikus jūs negalėsite bet kada įrodyti savo nekaltumo? Juk įsimylėjęs – tai anaiptol ne meilužis!

ŽAKLINA. Na ką gi!.. Nėra ko laukti. Kurio jūs norėtumėt? Nurodykit, kurį nors.

KLAVAROŠAS. (*Prie lango*) Žiūrėkit! Antai jūsų kieme po medžiu sėdi trys jaunuoliai, jūsų vyro klerkai. Pasirinkite vieną iš jų; kai sugrįšiu, tegul jis iš proto kraustosi dėl jūsų.

ŽAKLINA. Negi tai įmanoma? Juk aš nesu jiems nė žodžio pasakiusi.

KLAVAROŠAS. Argi tu ne levos dukra? Na, Žaklina, sutikite.

ŽAKLINA. Nė nesitikėkit; aš nieko nepadarysiu.

KLAVAROŠAS. Duokite ranką. Dėkui. Likite sveika, baugščioji šviesiaplauke. Jūs vylinga, jauna ir graži, įsimylėjusi... truputį, ar ne, ponias? Prie darbo! Užmeskit tinklus!

ŽAKLINA. Jūs drąsus, Klavarošai.

KLAVAROŠAS. Išdidus ir drąsus; išdidus, nes jums patinku, o drąsus, nes turiu jus išsaugoti.
(Išeina)

Antroji scena

(Sodelis)

(Sėdi Fortūnijas, Landri ir Gijomas)

FORTŪNIJAS. Iš tikrųjų, nebūtas dalykas, keista istorija.

LANDRI. Tik neplepėkit. Juk už tai mane gali išvyti.

FORTŪNIJAS. Keista ir nuostabu. Taip, kad ir kas jis būtų, tai laimingas žmogus.

LANDRI. Pažadėkite man nieko nekalbėti. Ponas André mane prisaikdino.

GIJOMAS. Apie savo artimą, karalių ir moteris – nė žodžio.

FORTŪNIJAS. Man netelpa širdis krūtinėje, kai pagalvoju, kad dedasi tokie dalykai. Landri, tu iš tikrųjų matei?

LANDRI. Tai jau! Apie tai nėra ko nė kalbėti.

FORTŪNIJAS. Tu girdėjai tylūs žingsnius?

LANDRI. Lyg būtų vilkas slankiojęs už sienos.

FORTŪNIJAS. Tyliai sugirgždėjo langas?

LANDRI. Lyg smiltelė po kojomis.

FORTŪNIJAS. Paskui pamatei ant sienos žmogaus šešėlį?

LANDRI. Tarsi kokį vaiduoklį su apsiaustu.

FORTŪNIJAS. Ir ranką už lango?

LANDRI. Virpančią lyg lapas.

FORTŪNIJAS. Šviesa galerijoje, paskui pasibučiavimas, paskui tolstantys žingsniai.

LANDRI. Paskui tyla, užsisklendžia užuolaidos ir gęsta šviesa.

FORTŪNIJAS. Tavim dėtas, aš būčiau niekur nėjęs iki pat ryto.

GIJOMAS. Nejaugi tu įsimylėjęs Žakliną? Tai būtų gražu!

FORTŪNIJAS. Dievaži, Gijomai, į Žakliną aš nesiryžtu ir akių pakelti. Netgi sapne nedirščiau jos įsimylėti. Esu kartą ją sutikęs pokylyje; mano ranka nėra lietusi jos rankos, jos lūpos nėra man

tarusios nė žodžio. Kaip gyvas nežinau, nei ką ji daro, nei ką ji galvoja, žinau tikrai, kad ji čionai vaikštinėja po pietų, ir aš alsavau į mūsų langų stiklus, norėdamas ją pamatyti vaikstant alėjoj.

GIJOMAS. Jeigu tu jos neįsimylėjęs, ko tada sakai, kad niekur nebūtum ėjęs? Geriausia padaryti taip, kaip padarė Landri – eit ir viską atvirai išdėstyti mūsų šeimnininkui ponui André.

FORTŪNIJAS. Landri pasielgė savo nuožiūra. Tegu Romeo turi Džuljetą! Aš norėčiau būti rytmečio paukštis, kuris juos perspėja, kai gresia pavojus.

GIJOMAS. Liaukis paistęs niekus! Ar tau svarbu, kad Žaklina turi meilužį? Tai tikriausiai koks įgulos karininkas.

FORTŪNIJAS. Kad būčiau buvęs kontoroje, kad būčiau visa tai matęs.

GIJOMAS. Apsaugok dieve! Tai vis mūsų knygininkas tave nuodija savo romanais. Skaityk neskaitęs tas pasakas – koks buvai naivuolis, toks ir likai. Nejaugi tikiesi, kad ateis ir tavoji eilė? Žinoma, jo malonybė įsivaizduoja, kad kurią dieną pagalvos ir apie jį. Vargšelis! Tu visai nepažįsti mūsų provincijos gražuolių. Mes su savo juodais surdutais – smulkmė, tinkama nebent siuvėjoms. O toms reikia raudonų kelnų, ir jei kartą jų paragauja, nesvarbu, kad įgula keičiasi. Visi kariškiai panašūs vienas į kitą – jeigu pamilai vieną, pamilsi ir visą šimtą. Juk daugiau nesikeičia niekas, tik munduro atvartai – geltoni į žalius ar į baltus, galų gale, argi ne visų ūsai vienodai užriesti, argi ne tos pačios kariškos manieros, ne tos pačios kalbos ir ne tie patys malonumai. Visi jie vieno kurpalio – kartais jos gali netgi juos sumaišyti.

FORTŪNIJAS. Su tavim pasikalbėt neįmanoma: visas šventes ir sekmadienius tu nieko kito nedarai, tik žiūri į rutulio žaidėjus.

GIJOMAS. O tu sėdi vienišas prie savo lango, įbedęs nosį į savo leukonijas. Koks didžiulis skirtumas! Per tų romanų skaitymą visai iškvaiši. Na, grįžtam į kontorą! Ko čia susimąstei? Laikas prie darbo.

FORTŪNIJAS. Gaila, kad šiąnakt nebuvo su Landri kontoroje.

(Visi išeina. Ateina Žaklina su tarnaitė)

ŽAKLINA. Mūsų alyvos šiais metais bus gražios ir gyvatvorė puikiai atrodo. Eime štai ten ir sėskim ant šito suoloelio.

TARNAITĖ. Ponia nesibijo peršalti, juk šįryt visai nešilta.

ŽAKLINA. Iš tikrųjų per tuos dvejus metus, kai gyvenu šiuose namuose, rodos, ir dviejų kartų nebuvo atėjęs į šį sodo kraštą. Žvilgtelk į tą sausmedį. O štai tie virbai gerai vijokliams vyniotis.

TARNAITĖ. O ponia išėjot be skrybėlītės, panorot pasivaikščioti vienplaukė.

ŽAKLINA. Jeigu jau esi čia, tai pasakyk, kas tie jaunuoliai apatininame aukšte? Ar aš klystu? Man rodos, jie žiūri į mus, jie ką tik čia buvo.

TARNAITĖ. Argi ponias jį nepažįstat? Tai pono André klerkai.

ŽAKLINA. Ach, tu juos pažįsti, Madlene? Regis, paraudai apie juos kalbėdama.

TARNAITĖ. Ar aš? Ko man rausti, ponias? Pažįstu, nes matau kasdien, ir tik taip sakau, jog kasdien. Iš tiesų, kažin, ar aš juos pažįstu.

ŽAKLINA. Na jau, prisipažink, kad paraudai. O iš tikrųjų ko tau gintis? Kiek aš čia galiu spręsti, tie vaikinai visai nieko. Na, kuris tau labiausiai patinka, prisipažink man. Tu graži mergaitė, Madlene, ir kas čia blogo, jeigu tie jaunuoliai tave mergina?

TARNAITĖ. Argi sakau, kad negerai? Tie jaunuoliai neblogi, iš dorų šeimų. Vienas toks šviesutis – grizetės iš Didžiosios gatvės mielai šypsosi jo sveikinamos.

ŽAKLINA. *(Prieina prie namo arčiau)* Kuris – ar tas ūsuotas?

TARNAITĖ. Ne, ne – tai ponas Landri, jisai stuobrys ir žodžio nemoka suregzti.

ŽAKLINA. Vadinasi, tasai, kuris rašo?

TARNAITĖ. Ne ne; tai ponas Gijomas, padorus ir rimtas jaunuolis; bet jo plaukai visai nesigarbanoja, gailu į jį žiūrėti, kai jis sekmadieniais išeina šokti.

ŽAKLINA. Tai apie kurį tu kalbi? Atrodo, be jų kontorų daugiau nieko nėra.

TARNAITĖ. Ar jūs nematote prie lango to jaunuolio, kuris švariai apsirengęs ir gražiai susišukavęs? Žiūrėkit, štai jis pasilenkė. Tai mažylis Fortūnijas.

ŽAKLINA. Taip taip, dabar matau. Garbės žodis, neblogai atrodo su savo ilgais plaukais ir nekalta išvaizda. Saugokitės, Madlene, tokie angelai suvedžioja merginas. Vadinasi, jis rėžia sparną apie grizetes, šis mėlynakis ponaitis? Na ką gi, Madlene, nėra ko drovėtis. Išties, ne pats blogiausias pasirinkimas. Manau, jis žino, ką pridera kalbėti, ir šokti yra mokęsis.

TARNAITĖ. Jums leidus, ponias, pasakyčiau, kad jeigu aš ir įsivaizduočiau jį įsimylėjusį, tai ne pirmą pasitaikiusią. Jeigu vaikščiodama sode jūs atsigręžtumėt, tai ne kartą pamatytumėt, kaip jis, susikryžiuavęs rankas ir su plunksna už ausies, žiūri į jus kiek įmanydamas.

ŽAKLINA. Jūs juokaujate, panele. Galvokite, su kuo kalbat!

TARNAITĖ. Net šuo žiūri į vyskupą ir, sakoma, vyskupas nepyksta, kad šuo į jį žiūri. Šis jaunuolis nėra koks žioplys, o jo tėvas – turtingas juvelyras. Manųčiau, žmonės visai neužsigauna, kai į juos kas žiūri.

ŽAKLINA. Kas jums sakė, kad jis žiūri į mane? Tikiuosi, jis nėra jums to prisipažinęs.

TARNAITĖ. Ponias, nereikia būti nė moterimi, kad atspėtum, į ką žiūri jaunuolis, kai jis atsigręžia. Kam tie jo prisipažinimai, aš pati žinau, niekieno neklausinėdama.

ŽAKLINA. Šalta. Atneškite man šalį ir malonėkite baigt savo išvedžiojimus.

(Tarnaitė nueina)

ŽAKLINA. *(Viena)* Jei neklystu, tenai, tarp medžių, sodininkas. Ei, Pjerai, klausykite.

SODININKAS. *(Jeidamas)* Jūs mane kvietėte, ponija.

ŽAKLINA. Taip, ateikit čia. Pakvieskite klerką, vardu Fortūnijas. Tegul ateina, man reikia su juo pasikalbėti.

(Sodininkas išeina. Netrukus ateina Fortūnijas)

FORTŪNIJAS. Ponija, čia tikriausiai koks nesusipratimas. Man ką tik pasakė, kad jūs mane kvietėte.

ŽAKLINA. Sėskitės, čia nėra jokio nesusipratimo. Aš, ponas Fortūnijau, patekau į keblią padėtį, turiu bėdą. Netgi nežinau, kaip pasakyti, ko iš jūsų noriu, ir kodėl į jus kreipiuosi.

FORTŪNIJAS. Aš tesu jaunesnysis klerkas. Jeigu čia koks rimtas reikalas, tai netoliese yra Gijomas, vyresnysis klerkas. Gal norite, kad jį pakviesčiau?

ŽAKLINA. Ne ne. Jei čia būtų rimtas reikalas, tai argi aš neturiu vyro?

FORTŪNIJAS. Aš galiu būti kuo naudingas? Galite manim pasikliauti. Nors ir labai jaunas, aš mielai numirčiau, kad tik tai suteikčiau jums paslaugą.

ŽAKLINA. Malonūs ir drąsūs žodžiai, bet jeigu neklystu, jūs manęs nepažįstate.

FORTŪNIJAS. Žvaigždė, žerinti horizonte, nepažįsta akių, kurios į ją žiūri, bet ją pažįsta kiekvienas piemuo, vaikščiojantis po kalvas.

ŽAKLINA. Aš noriu patikėti jums paslaptį, bet nesiryžtu dėl dviejų priežasčių: pirmiausia, jūs mane galite išduoti, o antra, susidaryti apie mane blogą nuomonę netgi man padėdamas.

FORTŪNIJAS. Gal jūs norite mane išbandyti? Prašau jus tikėti manimi.

ŽAKLINA. Bet jūs labai jaunas, kaip sakėte. Pats galite savimi tikėti, bet ne visada atsakysite už savo veiksmus.

FORTŪNIJAS. Jūsų grožis pralenkia mano jaunumą; aš atsakau už tai, ką jaučia mano širdis.

ŽAKLINA. Šiaip ar taip, nereikia pamiršti atsargumo. Pažiūrėkit, ar niekas nesiklauso.

FORTŪNIJAS. Niekas. Sode nėra gyvos dvasios, o kontoros duris aš uždariau.

ŽAKLINA. Ne, iš tiesų aš negaliu sakyti; atleiskite man už tą nereikalingą žygį, ir pamirškite viską.

FORTŪNIJAS. Ak, ponija, man labai gaila! Tebūnie taip, kaip jūs norite.

ŽAKLINA. Aš iš tiesų patekau į keblią padėtį. Man reikėtų – aš jums jau prisipažįstu? – ne tiek paties draugo, kiek draugiškos pagalbos. Nežinau nė kaip apsispręsti. Vaikščiojau po sodą,

dairiausi į medžius, ir sakau, visai nežinau, kodėl susimaniau jus pasikviesti, pamačiusi jus prie lango.

FORTŪNIJAS. Nors tai būtų ir likimo užgaida, kuriai esu dėkingas už šią malonę, leiskite man juo pasinaudoti. Galiu tik pakartoti savo žodžius: aš mielai numirčiau dėl jūsų.

ŽAKLINA. Nekartokite per dažnai, kitaip man teks nutilti.

FORTŪNIJAS. Kodėl? Juk iš visos širdies...

ŽAKLINA. Kodėl, kodėl? Jūs nieko nežinote, o aš ir galvoti apie tai nenoriu. Ne, mano prašymas neturės jums tokių sunkių pasekmių. Dėkui dievui, tai smulkmena, menkniekis. Jūs visai dar vaikas, ar ne tiesa? Galbūt aš jums atrodau graži ir jūs nesvarstydamas man pasakėte keletą malonių žodžių. Aš juos tik taip ir suprantu, tas juk taip paprasta; jumis dėtas, kiekvienas vyras pasakytų tą patį.

FORTŪNIJAS. Ponia, aš niekad nemeluojau. Aš iš tiesų esu vaikas ir mano žodžiais galima netikėti, bet kokie jie yra – tegu sprendžia dievas.

ŽAKLINA. Gerai, jūs žinote savo vaidmenį ir neišsiginat savo žodžių. Na, pakaks apie tai, sėskitės čionai, štai šitaip.

FORTŪNIJAS. Aš jums paklūstu.

ŽAKLINA. Atleiskite už klausimą, kuris jums gal atrodys keistas. Madlenė, mano kambarinė, sakė, kad jūsų tėvas yra juvelyras. Jis turbūt pažįsta miesto pirklius.

FORTŪNIJAS. Taip, poniam, galiu pasakyti, nėra nė vieno žymesnio pirklio, kuris nežinotų mūsų namų.

ŽAKLINA. Vadinasi, kai jums tenka vaikštinėti po pirklių kvartalą, Didžiosios gatvės parduotuvėse jus pažįsta iš veido.

FORTŪNIJAS. Taip, poniam, tikrai taip.

ŽAKLINA. Mano draugė turi šykštų ir pavydų vyrą. Jai netrūksta pinigų, bet ji negali jais naudotis. Jos pramogas, jos įpročius, jos apdarus, jos įgeidžius – išties, kuri gi moteris neturi įgeidžių – viską tvarko, viską tikrina. Kas be ko, metų gale ji padengia stambias išlaidas, ir vis tiek kiekvieną mėnesį, beveik kiekvieną savaitę jai reikia skaičiuoti, ginčytis, perskaičiuoti viską, kad ir ką pirktų. Jūs suprantate, kad mokėjimo dienomis netrūksta nei pamokymų, nei visokiausių patarimų dėl taupumo, nei kitokių šykštuolio argumentų; kitaip sakant, būdama turtinga, ji gyvena labai kukliai. Jos skryn timeringesnė už ją pačią, o iš savo pinigų ji neturi jokios naudos. Kas sako „moters tualetai“, tas sako didelius žodžius, tą jūs suprantate. Ir štai teko žūt būt griebtis gudrybių. Tiekėjų sąskaitose pažymėtos tiktai įprastinės išlaidos, kurias vyras laiko esant „pirmos reikmės“; tuos dalykus apmoka viešai; bet tam tikrais sutartais

terminais kitos slaptos sąskaitos pateikia apmokėti keletą menkniekių, kuriuos žmona savo ruožtu vadina „antros reikmės“ išlaidomis; bet jos kaip tik yra būtiniausios ir tik blogi žmonės gali jas laikyti nereikalingomis. Taip viskas sutvarkoma kuo puikiausiai. Viskas apmokėta ir vyras, tikėdamas savo rašteliais, nieko neišmano apie pašvitus ir nesupranta, kad užmokėjo ne už viską, ką regi ant žmonos pečių.

FORTŪNIJAS. Aš nematau čia didelės bėdos.

ŽAKLINA. Bet štai kas atsitiko: vyras, kažką įtaręs, pagaliau pastebėjo – tik ne apdarų perteklių, o pinigų trūkumą. Jis prigrasino tarnams, trenkė kumščiu į pinigų dėžutę iš išplūdo savo pirklius. Vargšė nuskriausta moteris neprarado nė luidoro; bet ją, lyg naująjį Tantalą, nuo ryto ligi vakaro kankino skudurų geismas. Nebėra patikėtinių nei slaptų sąskaitų, nei nežinomų išlaidų. Tačiau tas geismas ją kankina ir ji žūtbūt jį stengiasi patenkinti. Reikėtų, kad koks jaunuolis, vikrus, o svarbiausia, santūrus, nekeliantis įtarimo ir pakankamai žinomas mieste, sutiktų vaikščioti po parduotuves ir lyg pačiam sau pirkti tai, ko galėtų norėti ir ji. Reikėtų, visų pirma, kad jį lengvai priimtų tuose namuose, kad jis galėtų ramiai ateiti ir išeiti; kad būtų gero skonio, savaimė aišku, ir sugebėtų išrinkti kaip tik tai, ko reikia. Būtų ne pro šalį, kad jis turėtų mieste kokią gražią koketišką mergaitę, kuriai viešai asistuočiau. Gal jūs ir esate tas jaunuolis? Tokio sutapimo dėka viskas būtų pateisinama. Tada visi manytų, kad perkate dovanas tai gražuolei. Štai kokia bėda.

FORTŪNIJAS. Pasakykite savo draugei, kad aš jos paslaugoms: tarnausiu jai kiek galėdamas.

ŽAKLINA. Bet, jeigu tai įmanoma, suprantate, tas patikėtinis, norėdamas laisvai įeiti į namus, turėtų rodytis ne tik žemutiniame aukšte, bet ir kitur. Jums aišku, kad jo vieta turėtų būti ir prie stalo, ir salone. Jūs suprantate, jog santūrumas – per daug reta dorybė, kad už ją nebūtų atsilyginama dėkingumu, ir kad be gerų norų praverstų ir apsukrumas. Reikėtų, kad kokį vakarą, sakykim, kad ir šį, jei bus gražus oras, jis mokėtų rasti atviras duris ir slapta atnešti brangenybę kaip drąsus kontrabandininkas. Svarbu, kad jis neišsiduotų paslaptingu elgesiu, kad būtų atsargus, vikrus ir nuovokus; kad prisimintų ispanų patarlę, vedančią toli tuos, kurie jos klauso: „Drąsuoliui ir dievas padeda“.

FORTŪNIJAS. Maldauju, pasinaudokit manimi.

ŽAKLINA. Jei šių sąlygų bus laikomasi ir paslaptis nebus išduota, būtų galima pasakyti naujos draugės vardą. Tada jis nesivaržydamas, vikriai lyg jauna subretė priimtų piniginę, o kam ji reikalinga – aišku. Greičiau! Antai Madlenė atneša apsiaustą. Tylėkit ir būkit atsargus, sudie! Draugė – tai aš; patikėtinis – tai jūs; piniginė štai ten – po suolu.

(Ji išeina. Gijomas ir Landri prie kontoros slenksčio)

GIJOMAS. Ei, Fortūnijau, tave šaukia ponas André.

LANDRI. Tau yra darbo, ką ten veiki sode?

FORTŪNIJAS. Ką? Kas? Ko reikia?

GIJOMAS. Sakom, kad tave šaukia šeimininkas.

LANDRI. Eik šen, tavęs prireikė. Ką godoja tas svajotojas?

FORTŪNIJAS. Tai iš tikrųjų nepaprasta. Keista istorija.

(Jie išeina)

ANTRASIS VEIKSMAS

Pirmoji scena

(Svetainė)

KLAVAROŠAS. *(Prieš veidrodį)* Tiesą pasakius, mylėti tas gražuoles iš visos širdies – netikęs reikalas. O meilužio amatas, šiaip ar taip, sunkus. Kartais pačioj gražiausioj vietoj prie durų sukrebžda tarnas ir tenka sprukti. Moteris, kuri dėl tavęs kraustosi iš proto, priversta klausytis ištempusi ausis ir švelniausio polėkio akimirką tave grūda į spintą. Arba pareini namo, griūvi ant sofos, pavargęs nuo manevrų, bet štai galvotrūkščiais atlekia pasiuntinys tau priminti, kad už mylios kažkas tave dievina. Greičiau kirpėją ir tarną! Bėgi, leki, bet jau per vėlu, sugrįžo vyras; lyja, o tu stovi ir lauki kiaurą valandą. Pabandykite susirgti ar bent prarasti nuotaiką. Nieko panašaus! Karštis, šaltis, audra, abejonės, pavojus – viskas tik įkvepia žvalumo. Nuo to laiko, kai radosi patarlės, sunkumai turi privalumą sustiprinti malonumą ir šiaurės vėjas, čaižydamas tau veidą, užsigautų, jei nemanytų, kad įkvepia tau žvalumo. Juk meilė vaizduojama su sparneliais ir strėline, o teisingiau ją būtų piešti kaip laukinių ančių medžiotoją su neperšlampama striuke ir garbanotu vilnų peruku, dengiančiu pakaušį. Kokie tie žmonės kvaili padarai – atsisako nemokamų vaišių ir vaikosi – ko, sakykit susimildami? Savo puikybės šešėlio! Bet pulkas stovi pusę metų, negi vaikščiosi kasdien į kavinę; provincijos aktoriai nusibosta; pasižiūri į veidrodį ir nenori, kad grožis eitų perniek. Žaklinos liaunas liemuo – ką gi, apsišarvuoji kantrybe, prisitaikai prie visko ir per daug nesiraukai.

(Ieina Žaklina)

KLAVAROŠAS. Na ir ką gi, mano brangioji, jūs spėjote nuveikti? Paklausėte mano patarimų ir jau nebegresia pavojai?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Kaip jums sekėsi? Papasakokit, gal kuris iš pono André klerkų mums pagelbėjo?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Jūs neprilygstama moteris, sumanesnės ir būti negali. Pasikvietėt tą mielą jaunuolį į miegamąjį, tiesa? Įsivaizduoju: stovi susidėjęs rankas ir maigo skrybėlę. Kokią pasakėlę jam pasekėt, kaip taip greitai pavyko?

ŽAKLINA. Pirmą pasitaikiusią, ką aš žinau.

KLAVAROŠAS. Tik pamanykite, ką tos moterys daro su mumis, ir kokie mes vargšai atrodom, kai jūs norite mus apkvailinti! O jūsų vyras kaip į tai žiūri? Ar tą žaibą, kuris mums grūmojo, jau patraukė kitas magnetas? Ar jau krypsta į šalį?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Po velnių! Pasilinksim, bus tikra šventė pažiūrėt į tą komediją, sekti motyvus ir įvykius ir pačiam atlikti savo vaidmenį. O sakykit, gal nuolankus vergas jau jus įsimylėjo per tą laiką? Kertu lažybų, kad jį sutikau čia lipdamas: veidas susirūpinęs, o kokia išvaizda! Ar jis eina savo pareigas? Nesunkiai įveikia sunkumus? Jau dėvi jūsų mėgstamas spalvas? Stato ekraną priešais židinį? Išdrįso tarti keletą drovios meilės ir pagarbaus švelnumo žodžių? Jūs juo patenkinta?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. O šios puikios, tamsios ir liepsningos akys jau įteigė mintį, kad leidžiama dūsauti dėl jų avansu už būsimas paslaugas? Jau pelnė jis kokių nors malonių? Sakykit nesivaržydama, kaip sekasi. Sukryžiavote žvilgsnius? Smogėte smūgį? Bene gaila duoti viltį žmogui už tokią paslaugą!

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Kas jums? Jūs susimąščiusi ir atsakinėjate puse lūpų.

ŽAKLINA. Padariau tai, ką man sakėt.

KLAVAROŠAS. Ir apgailestaujat?

ŽAKLINA. Ne.

KLAVAROŠAS. Bet jūsų veidas susirūpinęs ir kažko nerimąstaujate.

ŽAKLINA. Ne.

KLAVAROŠAS. Gal ta išdaiga atrodo jums per rimta? Neimkite į galvą. Visa tai niekai.

ŽAKLINA. O jeigu viskas išeityų viešumon, tai žmonės mane kaltintų, o jūsų gal ir ne?

KLAVAROŠAS. Ką jūs kalbat, juk čia juokai, niekis. Jūs mane mylite, Žaklina?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Tai kam gi imate tai į širdį? Juk visa tai padarėte dėl mūsų meilės.

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Dievaži, mane tik juokas ims, man visa ši istorija nė motais.

ŽAKLINA. Tyliau. Netrukus pietūs, o štai jau ateina ir ponas André.

KLAVAROŠAS. O su juo mūsų žmogus?

ŽAKLINA. Taip. Mano vyras jį pasikvietė ir šį vakarą praleisime kartu.

(Įeina ponas André ir Fortūnijas)

ANDRĖ. Šiandien nė girdėt nenoriu apie reikalus. Tegu visi tiktai šoka ir linksminasi. Man džiugu, jaučiuosi laimės viršūnėje ir noriu vien šauniai paūžti.

KLAVAROŠAS. Velniai griebtų! Kaip matau, jūs gerai nusiteikę, pone Andrė.

ANDRĖ. Turiu jums visiems pasakyti, kas nutiko man vakar. Aš nepagrįstai įtariau savo žmoną; liepiau pastatyti vilkų spąstus priešais sodo vartus ir šį rytą suradau įkliuvus katiną; taip man ir reikia, aš to nusipelniau. Bet aš noriu išpirkti savo kaltę prieš Žakliną ir štai sakau jums, kad mes susitaikėme ir kad ji man atleido.

ŽAKLINA. Gerai, aš ne kerštinga; prižadėkite apie tai daugiau nekalbėti.

ANDRĖ. Ne, aš noriu, kad visi sužinotų. Aš papasakojau apie tai visur mieste ir atsinešiau kišenėje mažą cukrinį Napoleoną – noriu jį pastatyti ant savo židinio kaip susitaikymo ženklą, ir kas kartą, kai tik į jį žiūrėsiu, šimtąkart labiau mylėsiu savo žmoną. Tai mane apsaugos nuo visokių įtarimų ateityje.

KLAVAROŠAS. Štai kaip elgiasi padorūs vyrai; pažįstu poną Andrė.

ANDRĖ. Kapitone, aš jums dėkingas. Ar nenorėtumėt kartu papietauti? Šiandien mūsų namuos lyg ir šventė ir jūs būsite laukiamas svečias.

KLAVAROŠAS. Jūs man teikiate per daug garbės.

ANDRĖ. Aš jums pristatau svečią – tai vienas iš mano klerkų, kapitone. Éhè! *Cedant arma togae.*¹ Aš visai nenoriu jūsų įžeisti, bet šitas velniūkštis turi galvą ant pečių; jis patarnaus mano žmonai.

KLAVAROŠAS. Galiu paklausti, kuo jūs vardu, pone? Malonu su jumis susipažinti.

(Fortūnijas sveikinas)

ANDRĖ. Fortūnijas. Tai laimingas vardas. Tiesą pasakius, štai jau beveik metai, kai jis dirba mano kontoroj, o aš nepastebėjau visų jo dorybių. Ko gero, jei ne Žaklina, taip ir nebūčiau apie jį pagalvojęs. Jo rašysena ne visai daili, visi tie jo išraitymai toli gražu ne be priekaištų; bet mano žmonai prirėikė jo paslaugų ir ji labai patenkinta jo uolumu. Tai jų paslaptis ir mums, vyrams, nedera čia kišti nosies. Mažam miestely malonus svečias – ne toks jau mažas dalykas ir duok dieve, kad jam čia patiktų. Stengsimės kiek galėdami jį pamaloninti.

FORTŪNIJAS. Aš padarysiu viską, kad būčiau to vertas.

ANDRĖ. *(Klavarošui)* Mano darbas, kaip žinote, ištisą savaitę neleidžia man išeiti iš namų ir aš nepykstu, kad Žaklina ieško pramogų viena. O per miestą kas nors turi vesti ją už parankės; gydytojai jai pataria daugiau vaikščioti, grynas oras jai į sveikatą. Tas jaunuolis žino visas

---

¹ Tegul ginklai pasiduoda togai. (lot.)

naujienas, jis labai gerai skaito balsu; be kita ko, jis iš padorios šeimos, tėvų gerai išauklėtas; tai mano žmonos kavalierius, aš prašau jus elgtis su juo draugiškai.

KLAVAROŠAS. Visą savo draugiškumą, gerbiamas pone André, atiduodu jam; tai jūsų nuosavybė ir galite ja naudotis kaip tinkamas

FORTŪNIJAS. Ponas kapitonas labai malonus. Tiesiog nežinau, kaip jam atsidėkoti.

KLAVAROŠAS. Duokite ranką! Laikau garbe būti jūsų draugu.

ANDRÉ. Na ir puiku! Linksminkimės ir džiaukimės! Stalas mūsų laukia; paduokite Žaklinai ranką ir eime paragauti mano vynų.

KLAVAROŠAS. (*Žaklinai tyliai*) Man rodos, ponas André žiūri į viską ne taip, kaip aš tikėjausi.

ŽAKLINA. (*Tyliai*) Jis tai pasitiki, tai pavyduliauja – žiūrint, kas ką pasako, ar koks vėjas pučia.

KLAVAROŠAS. (*Taip pat*) Bet mums ne to reikia. Jeigu viskas šitaip pakryps, jūsų klerkas bus nebereikalingas.

ŽAKLINA. (*Taip pat*) Padariau viską kaip sakėte.

(Visi išeina)

Antroji scena

(Kontoroje)

(Gijomas ir Landri dirba)

GIJOMAS. Man rodos, Fortūnijas neilgai tebuvo kontoroj.

LANDRI. Namuos šįvakar pobūvis, ponas André jį pasikvietė.

GIJOMAS. Taigi išeina, kad visas darbas liko mums. Man dešinė ranka nutirpo.

LANDRI. Jis tiktai jaunesnysis klerkas. Galėjo ir mus pakviesti.

GIJOMAS. Šiaip ar taip, jis geras vaikinys; didelė bėdos čia nėra.

LANDRI. Nėra. Bet nieko nebūtų atsitikę, jeigu ir mus būtų pakvietę į vaišes.

GIJOMAS. Oho-ho! Kaip gardžiai kvepia iš virtuvės. Viršuje toks triukštas, kad nieko nesuprasi.

LANDRI. Atrodo, šoka. Aš mačiau nešant smuikus.

GIJOMAS. Velniopt tuos popierius! Šiandien aš nebedirbsiu!

LANDRI. Žinai ką? Aš manau čia kokia paslaptis.

GIJOMAS. Oho! Kaip tai?

LANDRI. Taip taip. Ne viskas čia aišku ir jei tik paleisčiau liežuvį...

GIJOMAS. Nebijok, aš niekam nesakysiu.

LANDRI. Atsimeni, kaip aną dieną mačiau vyrą lipant pro lagą, nežinia, kas jis buvo. Bet šiandien, būtent šį vakarą, šį tą mačiau ir gerai žinau, kas ten buvo.

GIJOMAS. O kas gi ten buvo? Papasakok.

LANDRI. Temstant Žaklina atidarė sodo vartelius. Už jų stovėjo vyras, jis prasmuko palei sieną, pabučiavo Žaklinai ranką, o po to nuėjo šalin, ir aš girdėjau, kap jis pasakė: „Nesijaudinkit, aš tuoj sugrįšiu“.

GIJOMAS. Iš tikrųjų! Negalimas daiktas.

LANDRI. Mačiau jį kaip dabar kad matau tave.

GIJOMAS. O jeigu aš ten būčiau buvęs, tai žinau, ką būčiau padaręs tavim dėtas? Pranešęs ponui Andrė kaip aną kartą ir baigta.

LANDRI. Čia reikia pagalvot. Su tokiu žmogum kaip ponas Andrė gali būti visaip. Jo nuomonė keičiasi kas rytą.

GIJOMAS. Girdi, kaip jie ten triukšmauja? Durys pokši! Lėkštės, dubenys, šakutės, buteliai skambčioja. Atrodo, dainuoja.

LANDRI. Taip, tai paties pono Andrė balsas. Vargšas žmogėnas. Juk iš jo juokiasi.

GIJOMAS. Eime pasivaikščirot ir pasišnekėsim kiek tinkami. Dievaži, kai šeimininkas linksminasi, klerkai gali bent jau pailsėti.

(Jie išeina)

Trečioji scena

(Valgomasis)

(Prie stalo sėdi ponas Andrė, Klavarošas, Fortūnijas ir Žaklina. Atneštas desertas)

KLAVAROŠAS. Na, ponas Fortūnijau, įpilkite poniai.

FORTŪNIJAS. Su didžiausiu malonumu, ponas kapitone. Ir geriu į jūsų sveikatą.

KLAVAROŠAS. Fui, ką jūs! Koks jūs negalantiškas – į jūsų kaimynės sveikatą.

ANDRĖ. Taip taip, į mano žmonos sveikatą. Džiaugiuosi, kapitone, kad šis vynas jums patinka.

(Dainuoja) Išgerkim, negaiškime, draugai...

KLAVAROŠAS. Ši daina per daug sena. Padainuokite jūs, ponas Fortūnijau.

FORTŪNIJAS. Jeigu ponia įsakys.

ANDRĖ. Oho! Berniukas žino, kaip elgtis.

ŽAKLINA. Na, padainuokite.

KLAVAROŠAS. Palaukit. Prieš dainuodamas suvalgykit keletą štai šitų sausainių; ir balsas bus tvirtesnis, ir pasitikėjimo daugiau.

ANDRĖ. Kapitonas moka juokauti.

FORTŪNIJAS. Ačiū, dar užspringsiu.

KLAVAROŠAS. Gerai, gerai! Paprašykit ponią, kad pavaišintų. Esu tikras, kad iš jos baltų rankelių bus gardžiau. (*Žiūri po stalą*) O dieve, ką aš matau! Jūsų kojos ant plikų grindų! Leiskite, ponia, jums atnešti pagalviuką.

FORTŪNIJAS. (*Keldamasis*) Štai po šita kėde yra pagalviukas.

(*Deda pagalviuką žaklinai po kojomis*)

KLAVAROŠAS. Puiku, ponas Fortūnijau. Aš maniau, kad man tai leisite padaryti. Jaunuolis, asistuojantis damai, negali leisti, kad jį įspėjinėtų.

ANDRĖ. Berniukas toli nueis; tereikia ištarti žodį – ir jis iškart supranta.

KLAVAROŠAS. O dabar prašom padainuoti, mes klausysim ištempę ausis.

FORTŪNIJAS. Aš nedirštu prie tokių išmanančių žmonių. Nemoku užstalės dainos.

KLAVAROŠAS. Kadangi ponia įsakė, jūs negalite neklausyti.

FORTŪNIJAS. Tai padainuosiu, kaip moku.

KLAVAROŠAS. Ar jūs, ponas Fortūnijau, dar nesate paskyręs damai savo eilėraščių? Štai dabar turite progą.

ANDRĖ. Tylos, tylos! Netrukdykit jam dainuoti.

KLAVAROŠAS. Geriausia meilės dainą, ar ne tiesa, ponas Fortūnijau? Ir nieko kito, aš jus maldauju. Ponia, paprašykite, kad jis mums padainuotų meilės dainą. Tiesiog nebegalim gyventi.

ŽAKLINA. Prašom, Fortūnijau.

FORTŪNIJAS. (*Dainuoja*)

Neklauskit mylimosios vardo

Mane – dievaž,

Už karalystę jo ištarti

Nedirščiau aš.

Dainuodamas į ratą eiti visus kviečiu –

Pritart, kaip dievinu mergaitę

Plaukais kviečių.

Ko užsigeistų jos vaizduotė –

Ji tuoj turės,

Gyvenimą aš atiduosiu,
Jei tik norės.
Kančia – slaptai mylėti kitą,
Ir meilė žeis
Mane, jei bus nepasakyta
Žodžiais gražiais.
Bet myliu taip, jog net ir vardą slepiu – dievaž,
Verčiau numirt, negu ištarti,
Ką myliu aš.
Kas meilę slepia, tas nelinksmas
Giliai kentės,
Ir aš nuo širdgėlos kankinsiuos
Ligi mirties.

ANDRÉ. Iš tiesų, tas vyrukas įsimylėjęs, jo akyse ašaros. Na, jaunuoli, išgerkim, bus lengviau.
Matyt, kokia miesto grizetė tau bus padovanojusi tą piktą dovaną.

KLAVAROŠAS. Nemanau, kad Fortūnijas būtų tokių menkų siekių, jo daina verta šio to
daugiau, negu grizetės. Ką pasakys ponias, kokia jos nuomonė?

ŽAKLINA. Puiku. Duokite ranką ir eime gerti kavos.

KLAVAROŠAS. Greičiau, ponas Fortūnijau, pasiūlykit ponias ranką.

ŽAKLINA. *(Paduoda Fortūnijui ranką, tyliai eidama)* Jūs atlikote mano pavedimą?

FORTŪNIJAS. Taip, ponias. Viskas padėta kontoroje.

ŽAKLINA. Laukite mano kambaryje, aš ateisiu netrukus.

(Visi išeina)

Ketvirtoji scena

(Žaklinos kambarys)

(Įeina Fortūnijas)

FORTŪNIJAS. Ar yra žmogus, laimingesnis už mane? Aš esu tikras, kad Žaklina mane myli,
sunku būtų apsirikti, kai iš jos sulaukiau tiek įrodymų. Štai jau mane priima namuose, vaišina,
myli. Už stalo mane pasisodino šalia savęs, per pasivaikščiojimą aš ją lydėsiu. Koks švelnumas,
koks balsas, džiaugsmas man sugniaužia gerklę, aš jai pulčiau ant kaklo, jeigu tik
nesitvardyčiau. Ne, kuo daugiau galvoju, svarstau, tuo labiau viskas įtikina – menkiausias

užuominos, mažiausi dėmesio ženklai; ji mane myli, ji mane myli, ir aš būčiau paskutinis kvailys, jei dėčiausi, kad to nematau. Kai aš dainavau, kaip žibėjojos akys! Taigi, negaiškime. Pastatykim dėžutę su brangenybėmis, tai slaptas pavedimas, ir Žaklina tikriausiai netruks ateiti.

(Jeina Žaklina)

ŽAKLINA. Jūs čia, Fortūnijau?

FORTŪNIJAS. Taip. Štai jūsų dėžutė, poncia, ir tai, ko jūs prašėt.

ŽAKLINA. Jūs laikotės žodžio, aš jums patenkinta.

FORTŪNIJAS. Kaip išsakyti jums savo jausmus? Jūsų akių žvilgsnis pakeitė mano likimą ir dabar gyvenu tik jums.

ŽAKLINA. Prie stalo jūs padainavote gražią dainą. Kam ji skirta? Ar negalėtumėt man ją perrašyti?

FORTŪNIJAS. Ją sukūriau jums, poncia. Aš mirštu iš meilės, mano gyvenimas priklauso jums.

(Puola ant kelių)

ŽAKLINA. Štai kaip! O aš maniau, kad tas priedainis neleidžia sakyti, ką jūs mylite.

FORTŪNIJAS. Ak, Žaklina, pagailėkite manęs, juk ne pirma diena, kai aš kankinuosi. Jau dveji metai seku kiekvieną jūsų žingsnį pro šiuos krūmus. Dvejus metus, kiekvieną kartą, kai išeidavot ar sugrįždavot, kai jūsų virpantis ir lengvas šešėlis pasirodydavo anapus užuolaidų, kai atverdavote langą, pasirodydavot lauke, visada būdavau čia, visada jus matydavau, nors jūs galbūt nė nežinojote, kad esu šiame pasaulyje; aš negalėdavau prieiti prie jūsų, bet, ačiū dievui, jūsų grožis švietė ir man, kaip kad saulė šviečia visiems, aš jo ieškojau, juo alsavau, gyvenau jūsų šešėlyje. Rytai jūs peržengdavote savo durų slenkstį, o naktį aš ten ateidavau verkti. Nuo jūsų lūpų iki manęs atskrisdavo žodžiai – aš juos kartodavau visą dieną. Jūs auginate gėles – mano kambais buvo pilnas jų. Vakaris jūs dainuodavot prie rojalio, ir aš išmokau atmintinai jūsų romansus. Visa, kas patiko jums, patiko ir man; mane svaigino visa, kas sklido iš jūsų lūpų, ir kas buvo jūsų širdyje. Na, štai, aš matau, kad jūs šypsotės. Dievaži, mano skausmas tikras ir aš myliu jus taip, kad galiu paaukoti dėl jūsų gyvybę.

ŽAKLINA. Aš šypsausi ne dėl to, kad jau dvejus metus mane mylite; šypsausi dėl to, kad rytoj bus dvi dienos.

FORTŪNIJAS. Tegų jūsų netenku, jeigu man tiesa nėra tokia pat brangi kaip ir meilė; tegų jūsų netenku, jeigu tuos dvejus metus negyvenau vien dėl jūsų.

ŽAKLINA. Kelkitės, jei kas įeity, ką pagalvotų apie mane?

FORTŪNIJAS. Na, aš nesikelsiu, nepajudėsiu iš šitos vietos, kei nepatikėsite mano žodžiais. Jei atstumsite mano meilę, bent jau patikėkite, kad jus myliu.

ŽAKLINA. Ar jūs bandote laime?

FORTŪNIJAS. Bandau, pilnas baimės, kančios ir vilties. Aš nežinau, ar esu gyvas, ar miręs, ir neįsivaizduoju, kaip išdrįsau kalbėti su jumis. Aš netekau proto, aš myliu, aš kenčiu; žinokite tai, matykite ir pasigailėkite manęs.

ŽAKLINA. Nejaugi tas bjaurus užsispyręs berniūkštis ketina klūpoti čia ištisą valandą? Na, kelkitės, aš jums liepiu.

FORTŪNIJAS. Jūs tikite, kad jus myliu

ŽAKLINA. Ne, netikiu; man geriau netikėti.

FORTŪNIJAS. Tai neįmanoma! Jūs negalite abejoti.

ŽAKLINA. Cha! Imsiu mat ir patikėsiu po kelių meilės žodelių.

FORTŪNIJAS. Pažvelkit į mane. Iš ko aš galėjau išmokti meluoti? Aš visai dar vaikas, nesu nieko mylėjęs be jūsų, nors to ir nežinojot.

ŽAKLINA. Jūs merginate grizetes, aš tą tikrai žinau.

FORTŪNIJAS. Jūs šaipotės iš manęs! Kas galėjo jums tai pasakyti?

ŽAKLINA. Taip taip, jūs vaikščiojate į šokius ir pietaujate pievelėje.

FORTŪNIJAS. Sekmadienį su draugais, kas čia blogo?

ŽAKLINA. Jau vakar tai sakiau, viskas suprantama: jūs esate jaunas ir tokio amžiaus, kada širdis sklidina jausmų, o lūpos nešykšti žodžių.

FORTŪNIJAS. Ką daryti, kad jus įtikinčiau? Pasakykite.

ŽAKLINA. Jūs prašote gražaus patarimo. Ką gi, reikėtų tai įrodyti.

FORTŪNIJAS. Viešpatie dieve, juk nieko daugiau neturiu, tik ašaras. Ar gali ašaros įrodyti meilę? Kaip? Štai klūpau priešais jus; mano širdis sulig kiekvienu dūžiu trokšta skristi prie jūsų lūpų, tas skausmas slegia mane, su juo grumiuosi štai jau dvejus metus ir niekaip nepajėgiu tvardyti; jis paklupdė mane prie jūsų kojų, o jūs vis tokia pat šalta ir įtari. Kad aš galėčiau įžiebtį jūsų širdy bent kibirkštį tos liepsnos, kuri mane degina! Jūs netgi netikite mano kančiomis, o juk aš pasiryžęs numirt šalia jūsų! O, tai žiauriau negu atstumti, tai baisiau už panieką. Net pats abejingumas kartais ima ir patiki, negi aš to nusipelniau!

ŽAKLINA. Kelkitės, kažkas ateina! Aš jums tikiu, aš jus myliu, lipkite tais laipteliais, grįžkite į apačią, aš ateisiu.

(Ji išeina)

FORTŪNIJAS. Ji mane myli! Žaklina mane myli! Ji nueina, ji dabar mane palieka. Na, aš dar negaliu išeiti! Tyliu, kažkas ateina! Kažkas ją sustabdė. Eina čia. Greičiau dingti! *(Pakelia protjerą)* Ak, durys uždarytos iš lauko pusės, aš negalėsiu išeiti, ką daryt? Jeigu leisiuos į tą pusę, susitiksiu juos.

(Pasigirsta Klavarošo balsas)

KLAVAROŠAS. Eikite gi, na, eikite.

FORTŪNIJAS. Tai kapitonas ateina su ja. Greičiau slėpkimės ir laukim; manęs čia negalima matyti.

(Slėpiasi alkovo gilumoje. Įeina Klavarošas ir Žaklina)

KLAVAROŠAS. *(Krinta ant sofos)* Po velnių! Ponia, aš jūsų visur ieškojau. Ką gi jūs veikėte viena?

ŽAKLINA. *(Į šalį)* Garbė dievui, Fortūnijas išėjo!

KLAVAROŠAS. Jūs palikote mus vienu du, tai iš tiesų neįmanoma. Na, ką man daryti su ponu Andrė, pasakykite. Ir palikote kaip tik tada, kai geras vyro vynas nuteikia mane mielam pašnekesiui su jo žmona.

FORTŪNIJAS. *(Pasislėpęs)* Keista, ką jis tuo nori pasakyti?

KLAVAROŠAS. *(Atidaro ant stalo esančią dėžutę)* Žvilgtelsim. Žiedai? O sakykit, ką ketinate su jais daryti? Norite padovanoti?

ŽAKLINA. Jūs puikiai žinote, kad tai mūsų išmonė.

KLAVAROŠAS. Betgi tai auksas, iš tiesų! Jeigu jūs manote kas rytą griebtis panašios gudrybės, mūsų žaidimas netrukus labai brangiai kainuos... Beje, kaip man buvo linksma per pietus, koks juokingas buvo mūsų jaunojo patikėtinio veidas.

FORTŪNIJAS. *(Pasislėpęs)* Patikėtinio? Kokiam reikalui? Ar tai apie mane jis kalba?

KLAVAROŠAS. Grandinėle puiki, tai brangus daikčiukas. Jums kilo keista mintis.

FORTŪNIJAS. *(Ten pat)* Ak, atrodo ir juo Žaklina pasitiki.

KLAVAROŠAS. Kaip drebėjo vargšas berniukas, keldamas taurę! Kaip jis pralinksmino mane su savo pagalviuku, kaip buvo malonu į jį žiūrėti!

FORTŪNIJAS. *(Ten pat)* Be abejo, jis turi galvoje mane ir pietus.

KLAVAROŠAS. Manau, jūs grąžinsite brangenybę juvelyrui, kuris ją pristatė.

FORTŪNIJAS. *(Ten pat)* Grąžinti grandinėle? Kam gi?

KLAVAROŠAS. Jo daina mane sužavėjo labiausiai. O ponas Andrė tai pastebėjo; dievaži, jo akyse iš tikrųjų pasirodė ašaros.

FORTŪNIJAS. (*Ten pat*) Negaliu nei patikėti, nei suprasti. Ar aš sapnuoju, ar ne? Kas gi tas Klavarošas?

KLAVAROŠAS. Tiesą sakant, daugiau žaisti neverta. Kuriems galams tas nenaudingas patikėtinis, jei visi įtarimai užgeso? Vyrams, paisrodo, patinka garbinti savo žmonių kavalierius. Matote, kaip išėjo! Dabar jis pasitiki jums, ir žibinto mums nebereikia.

ŽAKLINA. Nežinia, kas dar gali atsitikti! Jo toks būdas, kad niekuo negli būt tikras, ir po ranka visada reikia turėti kokį žmogų, kuris padėtų išsipainioti iš bėdos.

FORTŪNIJAS. (*Ten pat*) Jeigu iš manęs nori padaryti žaisliuką, tai, matyt, yra kokia priežastis. Jie kalba mįslėmis.

KLAVAROŠAS. Manau, kad jį reikia atleisti iš pareigų.

ŽAKLINA. Kaip sau norite. Čia jau ne mano valios darbas. Jei blogis neišvengiamas, negi manote, kad tai iš mano malonės? Nežinia, gal rytoj, gal šį vakarą, gal po valandos kils audra? Nereikia per daug kliautis ramybe.

KLAVAROŠAS. Tu manai?

FORTŪNIJAS. (*Ten pat*) Viešpatie dieve, jįsai jos meilužis!

KLAVAROŠAS. Darykit, galų gale, kaip norite. Galima ir neatsisakyti to jaunuolio, turėti jį po ranka, tiktai laikyti atstu, atsargiai. Jei poną André kada nors vėl apniks įtarimai – ką gi, tada turėsime Fortūniją tiems įtarimams nuvyti. Jis – kaip žuvis šaltinio vandeny, geiste geidžia pasmaguriauti masalu.

ŽAKLINA. Man rodos, kad kažkas sujudėjo.

KLAVAROŠAS. Taip, man pasigirdo atodūsis.

ŽAKLINA. Turbūt Madlenė tvarko kabinetą.

TREČIAS VEIKSMAS

Pirmoji scena

(Sodas)

(Jeina Žaklina ir tarnaitė)

TARNAITĖ. Ponia, jums gresia pavojus. Aš ką tik buvau svetainėje ir girdėjau, kaip ponas André šnekėjo su vienu klerku. Kiek aš supratau, šią naktį jie ketina suruošti pasalą.

ŽAKLINA. Pasalą? Kur? Kodėl?

TARNAITĖ. Kontoroj. Klerkas tvirtino, kad praėjusią naktį matė jus sode – jus, ponia, o su jumis – vyriškį. Ponas André prisiekinėjo visais šventaisiais, kad jus užklups ir atiduos į teismą.

ŽAKLINA. Tu neapsirinki, Madlene?

TARNAITĖ. Ponia tesielgia, kaip jai patinka. Aš neturiu garbės žinoti jūsų paslapčių, bet vis dėlto noriu jums pasitarnauti. O dabar einu prie darbo.

ŽAKLINA. Gerai, galite būti rami, aš neliksiu skolinga. Ar matėte šįryt Fortūnijų? Kur jis, noriu su juo pasikalbėti.

TARNAITĖ. Jis nebuvo atėjęs į kontorą, atrodo, jį matė sodininkas. Bet dėl jo yra susirūpinę ir neseniai ieškojo po visą sodą. Matote, antai Gijomas, vyresnysis klerkas, dar tebeieško, matote, štai ten.

GIJOMAS. (Iš scenos gilumos) Ei, Fortūnijau! Fortūnijau! Ei, kur tu?

ŽAKLINA. Eik, Madlene, pasistenk jį surasti.

(Madlenė išeina. Jeina Klavarošas)

KLAVAROŠAS. Kas čia, po velnių, darosi? Ką tai reiškia? Manychiau, kad turiu tam tikrų teisių būti pono André draugu, o jis, mane sutikęs, nesisveikina; klerkai į mane šnairuoja ir, nežinia, ar nepradės net šuo man kibti į kulnus. Kas atsitiko ir kodėl su manimi taip elgiasi?

ŽAKLINA. Džiaugtis nėra ko; atsitiko tai, ką ir buvau numačiusi, ir šį kartą rimtai, nes nuo žodžių jau einama prie darbų.

KLAVAROŠAS. Prie darbų? Ką jūs turite galvoje?

ŽAKLINA. Tie prakeikti klerkai šnipinėja, mus matė, André viską žino ir nori nutykti mus kontoroje, mums gresia didelis pavojus.

KLAVAROŠAS. Ir jūs susirūpinote?

ŽAKLINA. Be abejo. Norite, kad dar kas blogiau atsitiktų? Nesunku šiandien išsisukti, nes gi esame perspėti, bet kai André ims veikti tylomis, iš jo galima tikėtis visko.

KLAVAROŠAS. Iš tiesų? Tik tiek? Nieko daugiau negresia?

ŽAKLINA. Jums galvoje negerai? Kaip galima šitaip juokauti?

KLAVAROŠAS. Nėra nieko paprasčiau kaip ištrūkti iš tų pinklių. Jūs sakote, ponas André įpykęs? Na, ir gerai, tegu sau šaukia, kas čia tokio? Jis rengia pasalą? Nėra nieko geriau, kad jis taip daro. Klerkai kartu su juo? Tepasitelkia ir visą miestą, jeigu jiems malonu. Jie nori užklupti gražiąją Žakliną ir jos nuolankiausiasį tarną? Teužklumpa, aš neturiu nieko prieš. Kas gi čia blogo?

ŽAKLINA. Nesuprantu, ką jūs kalbate.

KLAVAROŠAS. Pakvieskite man Fortūniją. Kurgi pradingo tas ponas? To jau per daug – mums gresia pavojus, o tas nenaudėlis mus palieka! Na, greičiau įspėkit jį.

ŽAKLINA. Apie tai aš pagalvoju, bet nežinia, kur jis yra: šįryt visai nesirodė.

KLAVAROŠAS. Negalimas daiktas! Matyt, įkliuvo kur tarp jūsų sijonų – pamiršote spintoje, o jūsų tarnaitė neapsižiūrėjusi užkorė jį ant pakabos.

ŽAKLINA. Ir vis dėlto, kuo jis gali mums praversti? Aš klausinėjau, kur jis yra, nors dar gerai nežinau, kam jo reikia. Ir šiaip svarstau, ir taip, vis nesugalvoju, kaip juo pasinaudoti.

KLAVAROŠAS. Cha! Jūs turbūt nežinote, kad aš ketinu pasiaukoti jo labui? Perleisti jam šį vakarą visas meilės privilegijas.

ŽAKLINA. Šį vakarą? O koks tikslas?

KLAVAROŠAS. Tikslas pozityvus ir aiškus – kad ponas André nepraleistų veltui nakties po atviru dangumi. Negi jūs norite, kad vargšai klerkai nertųsi iš kailio ir nieko nerastų? Ką jūs! Nevalia, kad tie dori žmonės liktų it musę kandę; reikia jiems ką nors pakišti.

ŽAKLINA. To nebus, sugalvokite ką nors kita. Tai baisus planas, aš negaliu su juo sutikti.

KLAVAROŠAS. Kodėl baisus? Pats nekalčiausias. Jūs parašysite žodelį Fortūnijai, jei negalėsite jo rasti pati, - mat šiame pasaulyje mažiausias žodelis vertingesnis už didžiausią raštą. Pakvieskite ateiti šį vakarą neva į pasimatymą. Ir štai jis ateina, klerkai jį užklumpa, o ponas André sugriebia jį už pakarpos. Kas, jūsų nuomone, jam atsitiks? Jūs nulipate į apačią su kyku ir kiek galima natūraliau klausiate, kas per triukšmas. Jums paaiškina. Įpykęs ponas André savo ruožtu klausia, kodėl tas jaunuolis landžioja po jo sodą. Iš pradžių jūs truputėlį paraustate, paskui atvirai prisipažįstate viską, kas jums tinkama prisipažinti, kad šis berniukas vaikšto pas jūsų pirklis, kad jis slapčia jums atneša brangenybių – žodžiu sakant, gryną teisybę. Kas čia baisaus?

ŽAKLINA. Manim nepatikės. Gražu: skiriu pasimatymus sąskaitoms apmokėti.

KLAVAROŠAS. Teisybė visados patikima. Neįmanoma nepažinti teisybės balso ir doros širdys čia niekad neapsigaus. Argi jūs iš tikrųjų nesiuntinėjote šito jaunuolio su savo pavedimais?

ŽAKLINA. Taip.

KLAVAROŠAS. Tai štai! Jeigu jūs sakote tai, ką darote, jums ir patikės. Kadangi įrodymai bus jo kišenėje – dėžutė, kaip vakar, ar kas kita, to ir pakaks. Tik pagalvokit, jei nesiimsim šitos priemonės, gausim vargti ištisus metus. Ponas André tyko šiandien, tykos ir rytoj, ir tykos tol, kol mus užklups. Kuo sunkiau jus suras, tuo daugiau jis ieškos; bet jeigu jis vieną kartą suras, mūsų daugiau nelies.

ŽAKLINA. Tai neįmanoma! Neverta apie tai nė galvoti.

KLAVAROŠAS. Juk pasimatymas sode – ne tokia jau didelė nuodėmė. Galų gale, jeigu jūs bijote gryno oro, galite ir neišeiti iš namų. Atras tiktai jaunuolį, kuris visada išsisuks. Būtų juokinga, jeigu moteris nesugebėtų įrodyti savo nekaltumo, juoba, kad yra iš tikrųjų nekalta. Na, imkite lapelį, o pieštukas štai čia.

ŽAKLINA. Ir negalvokit, Klavarošai, juk tai pinklės.

KLAVAROŠAS. *(Paduoda popierių ir pieštuką)* Rašykite: „Vidurnaktį, šį vakarą, sode“.

ŽAKLINA. Mes siunčiame berniuką į spąstus, atiduodame jį priešams.

KLAVAROŠAS. Nepasirašykit, nereikia. *(Paima popierių)* Iš tikrųjų, brangioji, naktis bus vėsi ir jums geriau neiti iš kambario. Tegu jaunuolis pasivaikšto vienas ir pakvėpuoja grynu oru. Man, kaip ir jums, atrodo, jog vargu, ar jie patikės, kad jis ateina tik dėl pirkinių. Jeigu jus paklaus, geriau sakykit, kad nieko nežinote, ir kad jūs čia niekuo dėta.

ŽAKLINA. Bet mano laiškėlis bus liudininkas.

KLAVAROŠAS. Ką jūs! Negi jūs manote, kad mes, įsimylėjęliai, rodome vyrui jo žmonos laiškėlį? Ką mes tuo laimėtume? Ar mūsų kaltė būtų mažesnė dėl to, kad ne mes vieni kalti? Be to, jūs matote, kad jūsų ranka, be abejo, truptį drebėjo, ir kad jūsų rašysena beveik neatpažįstama. Gerai! Aš perduosiu šį laiškėlį sodininkui, Fortūnijas jį gaus netrukus. Eime. Vanagai sulauks savo laimikio, o Veneros paukštytė, baltoji balandėlė, galės ramiai miegoti savo lizdelyje.

(Išeina)

FORTŪNIJAS. Apsukti galvą jaunuoliui, kad jis nukreiptų įtarimus nuo kito; suteikti jam vilčių, kad yra mylimas, pasakyti jam tai iš būtinybės; gal visai sudrumsti jo naktų ramybę; pasėti jaunoj širdy dvejonę, suteikti vilčių, sviesti akmenį ežeran, kurio paviršius niekada neraibuliavo; pasmerkti žmogų įtarinėjimams, visiems laimingos meilės pavojams ir kartu nieko jam neduoti; likti šaltai ir bejausmei, kai sprendžiamas gyvybės arba mirties klausimas; apgaudinėti, meluoti, - meluoti iš širdies gelmių, daryti jauką iš savo kūno; žaisti viskuo, kas yra švenčiausia pasaulyje, lyg sukčiui žymėtais kauliukais. Štai kam moteris šypsosi! Štai ką ji daro nerūpestingai ir atsainiai. *(Pakyla)* Štai kaip tu pradedi pažinti pasaulį, Fortūnijau. Galvok, svarstyk, lygink, tirk, bet neskubėk smerkti. Ši moteris turi meilužį ir jį myli; ją įtarinėja, jai grasina; ji išgąsdinta, bijo netekti žmogaus, kuris užpildo jos gyvenimą, kuris jai brangesnis už visą pasaulį. Įspėtas šnipas, jos vyras pašoka iš patalo, žadina ją ir nori nuvesti į teismą. Tėvai jos išsižadės, visas miestas ją prakeiks. Ji žuvusi, jos garbė nuplėšta, bet ji vis tiek myli, negali nemylėti. Ji turi žūtbūt išgelbėti tą vienintelį savąjį rūpesčio, nerimo ir sielvarto šaltinį; nemylėdama ji negalės gyventi, neapgaudinėdama negalės mylėti. Ji žiūri pro savo langą, apačioje mato jaunuolį. Kas jis? Ji visai jo nepažįsta, net jo veidas nematytas; geras jis ar piktas, santūrus ar klastūnas, jautrus ar nerūpestingas – ji to nežino; jis jai reikalingas, ji šaukia jį, moja ranka, prie savo papuošalų sega dar vieną gėlę, ji stato ant kortos savo gyvenimo laimę ir žaidžia „raudona-juoda“. Jei ji būtų panorėjusi kreiptis ne į mane, o į Gijomą, kas būtų iš to išėję? Gijomas doras berniukas, bet jis niekada nesuvoktų, kad jo širdis turi ne tik plakti. Gijomas džiaugtųsi, kad jį pakvietė pietų pas šeimininką, pasodino už stalo šalia Žaklinos, kaip aš džiaugiasi, ir tik tai tiek; pamėgtų pono André vyno rūšį, bet ne daugiau; jis niekada nepultų ant kelių, nesiklausytų prie durų ir visa tai jam išeitų tik tai į naudą. Kuo galėtų jam pakenkti, jeigu juo slapta pasinaudotų vyro įtarimams nukreipti? Niekuo. Jis nekalčiausiai darytų tai, ko iš jo norima; jis gyventų laimingas, ramus ir dešimt metų nieko nepastebėtų. Žaklina taip pat būtų laiminga, rami, dešimt metų nieko jam nesakydama. Jeigu ji koketuotų, jis atsakytų tuo pačiu, bet tai nesukeltų jokių pasekmių. Viskas vyktų kuo puikiau ir niekam netektų gailėtis tą dieną, kai paaiškėtų teisybė. *(Vėl sėdasi)*

Kodėl ji kreipėsi į mane? Negi ji žinojo, kad aš ją myliu? Kodėl į mane, o ne į Gijomą? Atsitiktinumas tai ar išskaičiavimas? Gal širdies gilumoje ji įtarė, kad nesu jai abejingas? Gal

matė mane prie šito lango? Kada nors vakare pastebėjo, kaip žvalgausi į ją sode? Bet jeigu žinojo, kad ją myliu, kodėl tada taip elgiasi? Todėl, kad mano meilė palengvino jos planus ir aš, vos išgirdęs jos žodį, turėjau pakliūti į jos paspėstas kilpas. Manoji meilė tebuvo sėkmės laidas, geras pretekstas.

Ar taip iš tikrųjų yra? Ne kitaip? Nejaugi jinai, matydama mano kančias, vien galvoja, kaip tuo pasinaudojus? Štai savo kelyje ji susitinka mane, jauną ir karštą, mylinčią širdimi ir pilnomis ilgesio akimis, pasiryžusį dėl jos numirti, matydama mane prie savo kojų, ji šypsosi ir sako, kad mane myli. Negi tai vien išskaičiavimas ir niekas kitas? Nieko, nieko tikra toje šypsenoj, toje rankoje, kuri švelniai liečia manąją, tame jos svaiginančiame balse? O gailestingasis dieve! Jeigu taip yra, tai kokią pabaisą susitikau, į kokią prarają įpuoliau! *(Atsistoja)*

Ne, taip siaubingai negali būti! Ne, moteris negali būti tokia pikta statula – gyva ir kartu bedvasė. Ne, negalėsiu tuo patikėti, nors ir matyčiau savo akimis ir girdėčiau iš jos lūpų. Ne, ji man šypsojosi ne todėl, kad mane mylėjo, šypsojosi, matydama, kad aš myliu. Tiesdama man ranką, ji neatidavė savo širdies, bet leido man atiduoti savąją. Sakydama „Aš jus myliu“, ji norėjo sakyti „Mylėkite mane“. Ne, Žaklina nėra pikta, nėra čia nei išskaičiavimo, nei šaltumo. Ji meluoja, ji apgaulinėja, ji moteris: koketė, pašaipūnė, linksma, drąsi, bet ne kalstūnė, ne bejausmė. O, beproti, tu ją myli, tu ją myli! Tu maldauji, tu verki, o ji juokiasi iš tavęs!

(Jeina Madlenė)

MADLENĖ. Och. Dėkui dievui, pagaliau jus suradau! Ponia jus kviečia, ji savo kambaryje. Eikite greičiau, ji laukia.

FORTŪNIJAS. Tu nežinai, kam aš reikalingas? Aš dabar negaliu eiti.

MADLENĖ. Ką jūs čia su medžiais kalbatės? Ji labai susirūpinusi, sakau. Visi namuose supykę.

(Jeina sodininkas)

SODININKAS. Štai ir jūs, pone! Jūsų visur ieško. Štai jums laiškėlis nuo šeimininkės.

FORTŪNIJAS. *(Skaito)* „Vidurnaktį, šį vakarą, sode.“ *(Garsiai)* Tai nuo Žaklinos?

SODININKAS. Taip, pone. Laukti atsakymo?

(Jeina Gijomas)

GIJOMAS. Ką čia veiki, Fortūnijau? Tu reikalingas kontoroj.

FORTŪNIJAS. Einu, einu. *(Madlenei tyliai)* Ką tu čia kalbėjai? Ko šeimininkės susirūpinusi?

MADLENĖ. *(Tyliai)* Tai paslaptis. Ponas André supykęs.

FORTŪNIJAS. *(Taip pat)* Supykęs? Kodėl?

MADLENĖ. *(Taip pat)* Mat įsikalė į galvą, kad pas ponią kažkas slapčia ateina. Jūs to niekam nesakysite, tiesa? Jis nori pasislėpti šią naktį kontoroj; aš viską sužinojau, o jeigu jums tai sakau, vadinasi, manau, kad ir jums tas turėtų rūpėti.

FORTŪNIJAS. Ko jis slėpsis kontoroj?

MADLENĖ. Kad užkluptų iš netyčių ir iškeltų bylą.

FORTŪNIJAS. Iš tiesų? Ar taip gali būti?

SODININKAS. Ar bus atsakymas, pone?

FORTŪNIJAS. Aš pats nueisiu. Gerai, eime.

(išeina)

Trečioji scena

(Kambarys)

ŽAKLINA. *(Viena)* Ne, to nebus. Nežinia, kokį kerštą gali sugalvoti toks žmogus, kaip André, kai jis įniršęs. Aš nesiūsiu jaunuolio į tokį baisų pavojų. Tas Klavarošas neturi jokio gailesčio, jam viskas lyg mūšio lauke, jis nieko nepaiso. Kam statyti į pavojų Fortūniją, jei būtų paprasčiausia nestatyti nei savęs, nei kitų? Galbūt visi pavojai išnyktų, jei imčiausi tos priemonės; bet pati priemonė man bjauri, nenorėčiau ja naudotis. Mane tai slegia, man tai nepatinka; nenoriu pakenkti tam berniukui; ne, jis mane myli ir aš nenoriu blogu atsilyginti už gera.

(Įeina Fortūnijas)

ŽAKLINA. Jums turėjo perduoti mano laiškėlj. Jūs jį skaitėte?

FORTŪNIJAS. Taip, perdavė, aš jį perskaičiau; aš jūsų pasalugoms.

ŽAKLINA. Nereikia, aš apsigalvoju, suplėšykite jį ir daugiau apie tai nekalbėkim.

FORTŪNIJAS. Ar negalėčiau būti jums kuo nors kitu naudingas?

ŽAKLINA. *(Į šalį)* Keista, jis visai nesispiria. *(Garsiai)* Ne ne, nieko nebereikia. Aš tik norėjau paprašyti jūsų dainos.

FORTŪNIJAS. Štai ji. Tai ir viskas?

ŽAKLINA. Taip, atrodo, viskas. Kas jums? Matau, kad jūs visas išblyškęs.

FORTŪNIJAS. Jeigu aš nereikalingas, leiskite man išeiti.

ŽAKLINA. Man labai patinka ši daina. Ji tokia paprasta, taip tinka prie jūsų šukuosenos; gražiai ją parašėte.

FORTŪNIJAS. Jūs labai maloni.

ŽAKLINA. Na, matot, iš pradžių norėjau jus pakviesti, bet paskui pagalvojau, kad tai kvailystė, per greitai jūsų paklausiau. Sėskite prie pianino ir padainuokite man savąjį romansą.

FORTŪNIJAS. Atleiskite, dabar negaliu.

ŽAKLINA. Kodėl gi? Jūs nesveikuojate ar ožiuojatės? Man tiesiog knieti priversti jus padainuoti. Ar aš tui šiokių tokių šeiminkės teisių į šį lapelį? (*Padeda popierių ant pianino*)

FORTŪNIJAS. Tai ne iš blogos valios; aš negaliu čia daugiau būti, esu reikalingas ponui André.

ŽAKLINA. O aš norėčiau, kad jus išbartų. Sėskitės ir dainuokit.

FORTŪNIJAS. Jeigu jūs reikalaujate, aš klausau. (*Atsisėda*)

ŽAKLINA. Na gerai, apie ją gi jūs galvojate? O gal jūs laukiate, kad kas įeitų?

FORTŪNIJAS. Man sunku, leiskite išeiti.

ŽAKLINA. Iš pradžių padainuokit, o paskui pažiūrėsime, ar jums sunku, ir ar aš jus laikau. Dainuokite, sakau, aš taip noriu. Jūs nedainuojate? Na ką gi jis daro? Na, prašau! Jeigu jūs padainuosit, aš jums kai ką padovanosiu.

FORTŪNIJAS. Štai kas, Žaklina, klausykite: geriau viską būtumėte pasakiusi, ar su viskuo būčiau sutikęs.

ŽAKLINA. Ką jūs sakot, apie ką kalbat?

FORTŪNIJAS. Taip, geriau viską būtumėte pasakiusi: dievaži, aš jums viską būčiau padaręs.

ŽAKLINA. Būtumėte viską padaręs? Ką jūs turite galvoje?

FORTŪNIJAS. Ak, Žaklina, Žaklina! Matyt jūs labai jį mylite, jeigu galite taip meluoti ir be gailesčio tyčiotis.

ŽAKLINA. Aš tyčiojuosi iš jūsų? Kas jums taip sakė?

FORTŪNIJAS. Nemeluokite daugiau, pakaks, aš viską žinau.

ŽAKLINA. Ką gi jūs žinote?

FORTŪNIJAS. Aš buvau jūsų kambaryje, kai ten atėjo Klavarošas.

ŽAKLINA. Negali būti! Jūs buvote alkove?..

FORTŪNIJAS. Taip, buvau. Dėl dievo, daugiau nė žodžio!

(*Pauzė*)

ŽAKLINA. Kadangi jūs viską žinote, pone, man belieka prašyti jus saugoti paslaptį. Aš pakankamai jaučiu, kaip esu jums nusikaltusi ir nemėginsiu teisintis. Kitas gal ir būtų supratęs, ką daro žmogus, verčiamas būtinybės, kur ji kartais nuveda, ir galėtų jeigu ne pateisinti, tai bent atleisti mano elgesį; bet jūs, deja, esate per daug šališkas, kad teistumėte atlaidžiai. Aš jau susitaikiau, aš laukiau.

FORTŪNIJAS. Nebijokite nieko. Jeigu padaryčiau ką nors, kas galėtų jums pakenkti, nusikirsčiau štai šią ranką.

ŽAKLINA. Man gana jūsų žodžio, aš neturiu teisės juo abejoti. Ir, suprantama, turėčiau dar mažiau teisių skųstis, jeigu jūs to žodžio nesilaikytumėt. Turiu atsiimti bausmę už savo lengvabūdiškumą. Aš jūsų nepažinojau, pone, į jus kreipdamasi. Jeigu dėl tos aplinkybės mano kaltė atrodo mažesnė, tai rizika juo didesnė. Ir kadangi aš ryžausi žengti tą žingsnį, elkitės su manim kaip tinkamas. Kai kuriuos vakar čia sakytus žodžius gal reikėtų paaiškinti. Negaliu dėl visko pasiteisinti, tad geriau tylėsiu. Leiskite manyti, kad nukentėjo tik jūsų išdidumas. Jeigu taip, tos dvi dienos tebus užmirštos; o vėliau apie tai mes dar pasikalbėsime.

FORTŪNIJAS. Niekados. Taip liepia mano širdis.

ŽAKLINA. Kaip norite, aš turiu paklusti. Jeigu vis dėlto man nebeteks jūsų matyti, aš norėčiau dar pridurti kokį žodį. Dėl jūsų man nėra ko bijoti, nes pažadėjote tylėti; bet yra dar vienas asmuo, kuris, būdamas šiuose namuose, gali susilaukti liūdnų pasekmių.

FORTŪNIJAS. Apie jį aš nieko nesakysiu.

ŽAKLINA. Prašau mane išklaudyti. Jūs suprantate, kad judviejų kivirčas mane pražudytų. Padarysiu viską, kad jo būtų išvengta. Reikalaukite, ko norite, aš netarsiu nė žodžio prieš. Pasvarstykit prieš išeidamas ir pats iškelkite savo sąlygas. Ar tas asmuo turi pasišalinti iš čia kuriam laikui? O gal tegu jis jūsų atsiprašo? Jūsų sprendimą aš priimsiu kaip malonę, o jis – kaip įstatymą. Prisimindama kai kuriuos juokus, laikau savo pareiga paklausti, ką nusprendėt? Atsakykite.

FORTŪNIJAS. Aš nieko nereikalauju; jūs jį mylite ir gyvenkite laiminga, kol jis jus mylės.

ŽAKLINA. Dėkoju už tuos du pažadus. Jeigu pasigailėsite juos davęs, kartoju, kad bus priimtos visos jūsų sąlygos. Neabejokite mano dėkingumu. Ar galiu dabar kaip kitaip išpirkti kaltę? Kaip dar galėčiau jums atsidėkoti? Jeigu jūs manim netikite, prižadu, kad padarysiu viską, kad tik jums liktų ne tokie blogi prisiminimai apie mane. Ką galiu padaryti? Aš klausau.

FORTŪNIJAS. Man nereikia nieko. Likit sveika, ponija. Būkit rami; jums niekad neteks skųstis manimi.

(Ruošdamasis išeiti, ima savo romansą)

ŽAKLINA. Ak, Fortūnijau, palikite jį man.

FORTŪNIJAS. Kam jis jums, negailestingoji? Jūs kalbėjote ketvirtį valandos ir jūsų lūpos neištarė nė vieno nuoširdaus žodžio. Kuo čia dėti jūsų atsiprašymai, aukos ir atsidėkojimai? Kuo dėtas jūsų Klavarošas su savo kvaila tuštybe, kuo dėtas mano išdidumas! Gal jums atrodo, kad jį įžeidėt? Gal jūs manote, jog mane skaudina tik tai, kad mane mulkinot ir šaipėtės per

pietus? To aš net neprisimenu. Negi jūs manote, jog aš nieko nejaučiu, sakydamas, kad jus myliu? Negi jums atrodo, kad aš elgiuosi taip, kaip jūs, kai kalbu apie dvejus kančių metus? Kaip gi čia! Jūs sudaužote man širdį, teigiate atgailaujanti ir štai šitaip mane paliekate. Jūs sakote, kad būtinybės verčiama padarėte klaidą ir dėl to apgailestaujate; jūs raustate, jūs sukate į šalį akis; mano kančios kelia jums gailestį; jūs matote mane ir suvokiate, ką padariusi; ir štai kaip gydote tą žaizdą, kurią pati padarėte! Ak, Žaklina, toji žaizda širdyje, ir jums tereikėjo ištiesti ranką. Prisiekiu jums, jeigu tik būtumėt panorėjusi, kad ir kaip būtų gėda sakyti, jeigu iš to jūs ir šypsotumėtės, aš buvau pasiryžęs sutikti su bet kuo. O viešpatie! Aš netenku jėgų, aš negaliu iš čia išeiti.

(Jis pasiremia kėdės)

ŽAKLINA. Vargšas vaikas! Aš esu labai nusikaltusi. Štai, pauostykit šį flakoną.

FORTŪNIJAS. Ak, laikykit jį, laikykite jam, aš nevertas šitų rūpesčių, jie ne man. Aš neišradingas, nevykęs ir neapsukrus, aš nemokėjau prireikus sugalvoti tokios gudrybės. Beprotis, aš patikėjau, jog mane myli! Taip, nes jūs man šypsojotės, nes jūsų ranka virpėjo manoj, nes jūsų akys, atrodė, ieškojo manųjų akių ir kaip du angelai viliojo mane į džiaugsmo ir gyvenimo šventę; nes jūsų lūpos atsivėrė ir iš jų pasigirdo tuščias garsas – taip, prisipažįstu, aš sapnavau, aš tikėjau, kad mylima šitaip. Kokia menkystė! Argi esate mačius mane parade, šypsojusis, grožėdamasi mano eikliu žirgu? Argi jus akino saulė, atsispindėjusi nuo mano šalmo? Išėjau iš tamsaus kambario, iš kurio dvejus metus žiūrėjau, kaip vaikščiojate po alėją; aš – vargšas klerkas, išdrįšęs verkti tamsoje. Būta čia ką mylėti!

ŽAKLINA. Vargšas vaikas!

FORTŪNIJAS. Taip, vargšas vaikas! Išstarkite tai dar kartą, nes aš nežinau, sapnas čia ar tikrovė, ar pasakykit, gal vis dėlto mylite mane. Nuo vakar dienos nejudu iš vietos, beldžiuosi į savo širdį ir protą; prisimenu, ką mano akys matė, ką mano ausys girdėjo, ir klausiu save, ar taip gali būti. Dabar jūs kalbate, aš jaučiu, kankinuosi, mirštu, bet nei kuo tikiu, nei ką suprantu. Ką jums padariau, Žaklina? Kaip tai galėjo atsitikti be jokios priežasties, juk nei mane mylėjote, nei neapkentėte, nei pažinojote, netgi nebuvote manęs mačiusi; kaip tai galėjo atsitikti, juk visi jus myli, juk mačiau jus dalijant išmaldą ir laistant šitas gėles, juk esate tokia gera, tikite dievu ir niekad... Ak!.. Aš jus kaltinu, nors myliu labiau už savo gyvybę! O dangau! Aš priekaištavau jums? Žaklina, atleiskite man.

ŽAKLINA. Nusiraminkite, na, nusiraminkite.

FORTŪNIJAS. Ir kam aš tinku, dieve, jeigu ne tam, kad atiduočiau jums savo gyvybę? Jeigu ne tam, kad įvykdyčiau menkiausią jūsų norą; kad sekčiau paskui jus, saugočiau jus, skinčiau

spyglius jums iš po kojų? Drįstu skųstis, o jūs pasirinkote mane! Turėjau vietą prie jūsų stalo, maniau, kad surasiąs ją ir jūsų gyvenime. Jūs būtumėt paliepusi visai gamtai, šiam sodui, šiai pievai šypsotis man, kaip ir jums; prieš mane pasirodė jūsų gražus, spinduliuojantis paveikslas, aš nusekiau paskui jį, aš pradėjau gyventi... Negi aš jus prarandu, Žaklina? Negi ką nors padariau, kad mane vejate? Kodėl nebenorite dėtis, kad mane mylite? (*Griūva be sąmonės*)

ŽAKLINA. (*Puldama prie jo*) Viešpatie dieve, ką aš padariau? Fortūnijau, nurimkite.

FORTŪNIJAS. Kas jūs? Leiskite man išeiti.

ŽAKLINA. Atsiremkite, prieikit prie lango; meldžiu, atsiremkite į mane; padėkite rankas man ant pečių, prašau jus, Fortūnijau.

FORTŪNIJAS. Niekai, jau praėjo.

ŽAKLINA. Koks jis išblyškęs, kaip daužosi jo širdis! Gal norite sudrėkinti smilkinius? Štai pagalvis, štai nosinė. Nejaugi aš jums tokia atgrasi, kad visko atsisakot?

FORTŪNIJAS. Man jau geriau, dėkui.

ŽAKLINA. Kokios šaltos rankos! Kur jūs? Jums negalima niekur eiti. Palaukite truputėlį. Kadangi taip uždariau jums širdį, leiskite man bent jums pasirūpinti.

FORTŪNIJAS. Nereikia, aš turiu eiti į apačią. Atleiskite, gal ką pasakiau ne taip, aš jau nebesivaldžiau.

ŽAKLINA. Ką aš turiu jums atleisti? Ne aš jums o jūs man neatleidžiate. Kur jūs skubate? Kodėl norite mane palikti? Jūsų akys kažko ieško? Ar manęs nepažįstate? Pailsėkite, aš jus maldauju. Jei mylite mane, Fortūnijau, dar turite pabūti.

FORTŪNIJAS. Ne! Sudie, aš negaliu pasilikti.

ŽAKLINA. Ak, kiek aš jums pikto padariau.

FORTŪNIJAS. Mane jau šaukė, kai čiaėjau; sudie, poniam, galite manim kliautis.

ŽAKLINA. Aš jus pamatysiu?

FORTŪNIJAS. Jeigu panorėsit.

ŽAKLINA. Ateisite šį vakarą į svetainę?

FORTŪNIJAS. Jeigu jums bus malonu.

ŽAKLINA. Jau išeinatė? Dar valandėlę!

FORTŪNIJAS. Sudie, sudie! Turiu eiti.

ŽAKLINA. (*Šaukia*) Fortūnijau, paklauskite!

FORTŪNIJAS. (*Sugrįžta*) Ko jums reikia, Žaklina?

ŽAKLINA. Paklauskite, man reikia dar kai ką pasakyti. Aš nenoriu prašyti atleidimo, aš nieko nenoriu prisiminti, aš nenoriu teisintis. Jūs esate geras, šaunus ir nuoširdus, o aš melagė ir nedorėlė: aš nenoriu su jumis taip išsiskirti.

FORTŪNIJAS. Aš jums atleidžiu iš visos širdies.

ŽAKLINA. Ne, jūs tebesikankinat. Kur jūs einat? Ką ketinate daryti? Kaip tai galėjo atsitikti, kad viską žinodamas jūs čia atėjote?

FORTŪNIJAS. Jūs mane pašaukėt.

ŽAKLINA. Bet jūsėjote pasakyti, kad mes susitiksim pasimatyme. Nejaugi jūs iš tikrųjų būtumėt atėjęs?

FORTŪNIJAS. Taip, jeigu tai būtų buvusi paslauga jums; ir prisipažįstu, jog man taip ir atrodė.

ŽAKLINA. Kodėl tai būtų buvusi man paslauga?

FORTŪNIJAS. Madlenė man kai ką pasakė.

ŽAKLINA. Nelaimingasis! Jūs tai žinojote ir vis tiek atėjote į sodą.

FORTŪNIJAS. Aš pasakiau, kad iš visos širdies esu pasiryžęs dėl jūsų muniti – tai buvo pirmieji žodžiai, kuriuos aš jums pasakiau savo gyvenime, o paskui sakiau, kad niekad nemeluojau.

ŽAKLINA. Jūs žinojote ir atėjote? Ar suvokiat, ką jūs sakote? Juk rengiama pasala.

FORTŪNIJAS. Žinojau viską.

ŽAKLINA. Jus būtų užklupę, gal net užmušę, uždarę į kalėjimą. Kas gali žinoti, baisu ir kalbėt.

FORTŪNIJAS. Žinojau viską.

ŽAKLINA. Jūs viską žinojot? Jūs viską žinojot? Jūs vakar buvote pasislėpęs čia, šitame alkove? Už šitos užuolaidos. Jūs girdėjote, tiesa? Žinojote viską viską, ar ne taip?

FORTŪNIJAS. Taip.

ŽAKLINA. Žinojote, kad meluoju, apgaudinėju, kad tyčiojuosi iš jūsų, žudau jus? Jūs žinojote, kad aš myliu Klavarošą ir kad darau viską, ko jis nori? Kad vaidinu komediją? Kad vakar jus mulkinau? Kad aš menka ir verta paniekos? Kad dėl savo malonumų stumiu jus į pražūtį? Jūs žinojote viską, jūs buvote tikras? Na ką gi, ką gi... o ką jūs žinote dabar?

FORTŪNIJAS. Bet Žaklina, aš tikiu... aš žinau...

ŽAKLINA. Ar žinai, kad tave myliu, vaike tu? Kad turi man atleisti, kitaip aš numirsiu, kad prašau to parklupusi?

Ketvirtoji scena

(Valgomasis)

(Prie stalo André, Klavarošas, Fortūnijas ir Žaklina)

ANDRÉ. Dėkui dievui, štai mes visi laimingi, vėl visi kartu ir visi draugai. Jeigu aš kada nors dar įtarsiu savo žmoną – nunuodykite mane mano paties vynu.

ŽAKLINA. Įpilkite man, ponas Fortūnijau.

KLAVAROŠAS. *(Tyliai)* Aš kartoju, kad jūsų klerkas man nusibodo; padarykite man malonę, išsiųskite jį.

ŽAKLINA. *(Tyliai)* Darau tai, ką man liepėte.

ANDRÉ. Kai aš pagalvoju, kad vakar visą naktį šalau kontoroj per tuos bjaurius įtarinėjimus, nežinau, kaip visa tai ir pavadinti.

ŽAKLINA. Ponas Fortūnijau, paduokite man pagalviuką.

KLAVAROŠAS. *(Tyliai)* Jūs laikote mane antruoju ponu André? Jeigu jūsų klerkas nepaliks šių namų, aš pats juos bematant paliksiu.

ŽAKLINA. Aš darau tai, ką jūs liepėte.

ANDRÉ. Bet aš visiems apie tai papasakojau; tegu žemėje viešpatauja teisybė. Visas miestas sužinos, koks aš esu; ir nuo šios dienos atgailaudamas niekuo neabejosiu, kad ir kas būtų.

ŽAKLINA. Ponas Fortūnijau, geriu už jūsų meilę.

KLAVAROŠAS. *(Tyliai)* Pakaks, Žaklina, aš suprantu, ką visa tai reiškia. Čia visai kas kita, nei buvau jums liepęs.

ANDRÉ. Taip! Už Fortūnijo meilę! *(Dainuoja)* Išgerkim, negaiškime, draugai!..

FORTŪNIJAS. Tai labai sena daina; padainuokite, ponas Klavarošai!

PABAIGA